

UCHWAŁA NR XI/51/25
RADY GMINY GARBATKA-LETNISKO
z dnia 20 stycznia 2025.

w sprawie uchwalenia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Garbatka-Letnisko na lata 2025 – 2030”.

Na podstawie art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2024r. poz. 1283 ze zm.) w związku z art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2024r. poz.1465 ze zm.) **Rada Gminy Garbatka – Letnisko uchwala, co następuje:**

§ 1

Uchwala się „Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Garbatka-Letnisko na lata 2025 – 2030” w brzmieniu określonym w załączniku Nr 1 do niniejszej uchwały.

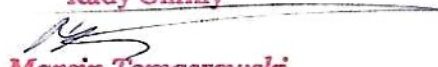
§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Garbatka-Letnisko.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy

Marcin Tomaszewski

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Garbatka-Letnisko na lata 2025-2030

Spis treści

Wstęp	4
Metryka gminy Garbatka-Letnisko	16
Położenie gminy	16
Polityka mieszkaniowa	20
Ochrona zdrowia	21
Oświata	21
Kultura i sport	22
Organizacje pozarządowe	24
Pomoc społeczna	26
Bezpieczeństwo publiczne i przeciwpożarowe	29
Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	34
Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej	37
Ubóstwo	38
Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność	40
Bezrobocie	42
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza, potrzeba ochrony macierzyństwa	44
Uzależnienia	47
Przemoc domowa	52
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych	56
Podstawowe problemy społeczne w opinii pełnoletnich mieszkańców	56
Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej	58
Dzieci i młodzież szkolna	59
Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	64
CZĘŚĆ ANALITYCZNA	66
Analiza SWOT	66

CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	70
Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	70
Cele i kierunki działań	70
Monitoring i ewaluacja	85
Źródła finansowania	88
Spis tabel	89

Wstęp

Politykę społeczną zazwyczaj definiuje się jako "działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzającą do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie"¹. Definicja ta wskazuje na główny cel polityki społecznej państwa- utrzymywanie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Podstawowym dokumentem planistycznym w sferze polityki społecznej na poziomie lokalnym jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych. Strategie rozwiązywania problemów społecznych, zgodnie z art. 17 ustawy o pomocy społecznej, mają dotyczyć programów pomocy społecznej, profilaktyki, a także rozwiązywania problemów zdiagnozowanych w danej społeczności. Celem strategii jest integracja osób, rodzin przejawiających problemy, a także dążenie do zmiany negatywnych sytuacji występujących w społeczeństwie².

Niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Garbatka-Letnisko zaprojektowana została na lata 2025-2030. Dokument powstał w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Garbatce-Letnisko w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem różnych interesów różnych grup społecznych i przy udziale społeczeństwa zamieszkującego gminę. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele lokalnego samorządu gminnego, przedstawiciele sektora pomocy społecznej, przedstawiciele oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, Policji, organizacji pozarządowych, Kościoła oraz mieszkańców gminy. Strategia z racji kompatybilności z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej na poziomie globalnym, europejskim ogólnopolskim i samorządowym transferuje tym samym cele i kierunki działań na poziom lokalny. Jednym z głównych założeń opracowania niniejszego dokumentu jest możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne m.in. z funduszy strukturalnych UE a dodatkowo stanowi punkt wyjścia do opracowania pozostałych bardziej szczegółowych programów z zakresu pomocy społecznej.

Artykuł 16b wyżej wymienionej wcześniej Ustawy określa kluczowe elementy, które powinna zawierać strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie. Dokument ten powinien składać się w szczególności z:

¹ K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 98.

² Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (dalej: Ustawa o pomocy społecznej), art. 17.

1. diagnozy sytuacji społecznej, w tym określenia zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
2. prognozy zmian w zakresie objętym strategią,
3. określenia:
 - ✓ celów strategicznych projektowanych zmian,
 - ✓ kierunków niezbędnych działań,
 - ✓ sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - ✓ wskaźników realizacji działań.

Niniejszy dokument składa się z trzech zasadniczych, podstawowych części:

- a) diagnostycznej,
- b) analitycznej,
- c) programowej.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera informacje o jednostce oraz diagnozę konkretnych problemów społecznych z przywołaniem danych empirycznych.

Część analityczna porządkuje informacje o danej gminie, które udało się zgromadzić na etapie diagnozy. Część programowa obejmuje opracowanie założeń, które przekładają się na wizję, a następnie misję oraz cele strategiczne i operacyjne, które stanowią podstawę do opracowania konkretnych działań lub zadań, czyli sprecyzowanych przedsięwzięć, zaplanowanych do realizacji³.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Garbatka-Letnisko na lata 2025-2030 jest zgodna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej opracowanymi na poziomie europejskim, krajowym, regionalnym i lokalnym. Wśród dokumentów, których założenia wpływają na kierunki działań w obszarze polityki społecznej, należy wymienić przede wszystkim:

- ✓ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);
- ✓ Strategia Demograficzna 2040;
- ✓ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030;

³ *Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podręcznik metodyczny. Część praktyczna, Lublin 2021, s. 15- 16.*

- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030;
- ✓ Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030;
- ✓ Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej;
- ✓ Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030;
- ✓ Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021-2035;
- ✓ Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030;
- ✓ Krajowy Plan Odbudowy;
- ✓ Program Dostępność Plus 2018-2025;
- ✓ Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO – UCZESTNICTWO – SOLIDARNOŚĆ
- ✓ oraz inne dokumenty nie wymienione w niniejszym zestawieniu, istotne z punktu widzenia polityki społecznej.

Wśród ustaw, które zostały uwzględnione w strategii rozwiązywania problemów społecznych jako podstawy prawne, należy wymienić przede wszystkim:

- ✓ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
- ✓ ustawa o samorządzie gminnym,
- ✓ ustawa o samorządzie powiatowym,
- ✓ ustawa o pomocy społecznej,
- ✓ ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych,
- ✓ ustawa o świadczeniach rodzinnych,
- ✓ ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ✓ ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej,
- ✓ ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ✓ ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ✓ ustawa o zatrudnieniu socjalnym,
- ✓ ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ✓ ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ✓ ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,

- ✓ ustawa o ekonomii społecznej,
- ✓ ustawa o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami,
- ✓ ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- ✓ ustawa Prawo oświatowe.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Garbatka-Letnisko na lata 2025-2030 uwzględnia w swojej treści zapisy dokumentów regionalnych i lokalnych, takich jak:

- ✓ Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+. Innowacyjne Mazowsze
- ✓ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych powiatu kozienickiego na lata 2021-2026,
- ✓ Strategia Rozwoju Powiatu Kozienickiego na lata 2021-2030,
- ✓ Gminny Program Wspierania Rodziny dla gminy Garbatka-Letnisko na lata 2022-2024,
- ✓ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Garbatka-Letnisko na lata 2023-2026,
- ✓ Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2029.

Poniżej przedstawiono dokumenty strategiczne i ich znaczenie dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Garbatka-Letnisko na lata 2025-2030:

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju jest programem zaakceptowanym przez Organizację Narodów Zjednoczonych, który definiuje model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z przyjętą Agendą 2030 współczesne działania powinny skoncentrować się na eliminacji ubóstwa na różnych jego płaszczyznach przy jednoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Cele te są następujące: 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie, 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństw żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo, 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt, 4. Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie, 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt, 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi, 7. Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie, 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi, 9. Budować stabilną infrastrukturę,

promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność, 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami, 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu, 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji, 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom, 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony, 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej, 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu, 17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju. Polska wizja działań została sformułowana w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, która jest instrumentem elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi kraju, wskazując przy tym główne cele i niezbędne działania, instrumenty realizacyjne i kluczowe projekty zapewniające jej odpowiednie wdrożenie. Strategia proponuje nowy model rozwoju tzw. rozwój odpowiedzialny czyli budujący konkurencyjność z wykorzystaniem nowych czynników wzrostu, zapewniającym udział i korzyści wszystkim grupom społecznym. Równolegle do podejmowanych działań potrzeby obecnego pokolenia będą realizowane bez ujmowania szans przyszłych pokoleń. Głównym celem działań zawartych w dokumencie jest tworzenie warunków do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Efektem podjętych działań ma być wzrost zamożności polskiego społeczeństwa przy zmniejszeniu liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Dokument tej określa główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju jak również kierunki zagospodarowania przestrzennego kraju przy uwzględnieniu zasad zrównoważonego rozwoju, który obejmują okres co najmniej 15 lat. Głównym celem dokumentu jest poprawa jakości życia polskiego społeczeństwa, który będzie zrealizowany przy podjęciu działań w trzech głównym obszarach takich jak: konkurencyjność i innowacyjność (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa. Do celów rozwojowych zaliczono następujące cele: 1. Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji, 2. Zmniejszenie długu

publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym, 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki, 5. Stworzenie Polski Cyfrowej, 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”, 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, 9. Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego, 10. Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej, 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jest z kolei podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Dokument jest powiązany z innym dokumentem jakim jest Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027, który jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i poszczególnych województw. W dokumencie odnaleźć można ramy systemowe w sprawie prowadzenia polityki regionalnej, zarówno przez rząd w odniesieniu do poszczególnych regionów jak i wewnątrzregionalne. Jednym z celów jest zrównoważony rozwój całego kraju, poprzez zmniejszenie dysproporcji w poziomach rozwoju społeczno-gospodarczego obszarów. Innym z celów jest zapewnienie możliwie dużej spójności rozwojowej kraju przez wsparcie słabiej rozwiniętych obszarów. W dokumencie wskazano obszary strategicznej interwencji do, których należą: obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk oraz tereny Polski wschodniej.

Umowa Partnerstwa na lata 2021-2027 – której głównym celem jest nakreślenie strategii wykorzystania funduszy europejskich w ramach polityk unijnych: polityki spójności i wspólnej polityki rybołówstwa w Polsce w latach 2021-2027. Polityka spójności na lata 2021-2027 obejmuje fundusze takie jak: Fundusz Spójności (FS), Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny+ (EFS+) i Fundusz Sprawiedliwej Transformacji (FST). Około 60% środków finansowych przekazanych ma zostać do programów krajowych z kolei pozostałe 40% obejmować mają programy regionalne w poszczególnych województwach.

Interesariuszami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych są wszystkie strony, które mają poglądy, punkty widzenia lub wymagania oraz mogą lub mają wpływ w sposób bezpośredni lub pośredni na cały system, część systemu lub na określone działania w systemie.

Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 – program ma na celu m.in. poprawę sytuacji osób na rynku pracy, zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienia opieki nad dziećmi, podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji, integracji społecznej, rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia. Cele Programu zakładają: wsparcie samozatrudnienia poprzez udzielanie preferencyjnych pożyczek na rozpoczęcia prowadzenia własnej działalności gospodarczej, rozwój potencjału instytucji i służb rynku pracy, wsparcie przedsiębiorców, innych pracodawców oraz ich pracowników w obszarach kluczowych dla rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, poprawę jakości systemów kształcenia oraz rozwój edukacji włączającej, wspieranie procesu uczenia się przez całe życie w tym także rozwój kompetencji cyfrowych osób dorosłych, wsparcie systemu szkolnictwa wyższego, w tym w dostosowaniu oferty do wyzwań związanych z cyfrową i zieloną transformacją, wspieranie instytucji odpowiedzialnych za integrację społeczno-zawodową migrantów, rozwój potencjału instytucji działających w sferze integracji społecznej, rozwój usług społecznych i ekonomii społecznej, rozwój opieki nad najmłodszymi dziećmi m.in. poprzez tworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 i stałe podnoszenie kompetencji kadry i wiele innych działań, które są przewidziane w ramach realizacji Programu.

Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 program obejmujący pomoc żywnościową w formie paczek żywnościowych lub posiłków oraz realizację działań towarzyszących (np. warsztaty, doradztwo), które mają celu poprawę sytuacji osób najbardziej potrzebujących.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030, jest to dokument określający ramy strategiczne dla działań służących dalszemu ograniczaniu ubóstwa, rozwijaniu usług społecznych oraz wspieraniu integracji społecznej. Głównym celem przyjętym w dokumencie jest podobnie jak w poprzednich redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług w kontrze do negatywnych wyzwań związanych z demografią. Priorytety i działania określone w niniejszym dokumencie skupiają się głównie na obszarach takich jak: przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, przeciwdziałania bezdomności, rozwijania usług społecznych dla osób niepełnosprawnych, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennych czynnościach, wspierania osób i rodzin przy udziale instytucji pomocy społecznej oraz działań podmiotów ekonomii społecznej oraz wspierania integracji cudzoziemców.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Dokument służy do realizacji celów dotyczących rozwoju ekonomii społecznej wyznaczonych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz w strategiach zintegrowanych. Dokument ma za zadanie uporządkowanie kierunków interwencji publicznej i działań, które bezpośrednio wpływają na możliwości wykorzystania aktywności podmiotów sektora ekonomii społecznej jako instrumentu aktywnej polityki społecznej oraz polityki rozwoju społecznego i lokalnego. Działania jakie zawarto w dokumencie skupiają się w czterech obszarach do, których należą: solidarna wspólnota lokalna (skupia się na rozwoju usług społecznych i włączenia podmiotów ekonomii społecznej w rozwój lokalny), solidarny rynek pracy (zawierający priorytety dotyczące wsparcia reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznych, aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych i starszych w podmiotach ekonomii społecznej, jak i tworzenie miejsc pracy dla osób, które bezpośrednio zagrożone są społecznym wykluczeniem), konkurencyjna przedsiębiorczość społeczna (obejmująca priorytety, które mają na celu zwiększenie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej jak i wsparcie w rozwoju profesjonalizacji i współdziałania podmiotów zaliczanych do ekonomii społecznej i współpracę międzysektorową), ostatnim obszarem jest solidarne społeczeństwo (zawierające priorytety obejmujące przekazywanie pozytywnych postaw dzieciom i młodzieży wobec ekonomii społecznej oraz budowanie marki ekonomii społecznej).

Strategia Polityki Społecznej województwa mazowieckiego na lata 2021-2030, misją samorządu województwa mazowieckiego w zakresie polityki społecznej jest dążenie do wzmocnienia kapitału ludzkiego, społecznego i kulturowego na Mazowszu oraz zapewnienie większej spójności społecznej przez rozwój inwestycji społecznych. Dokument w swoim założeniu jest jednym z narzędzi realizacji misji i skupia się na realizacji celu głównego jakim jest wzmocnienie kapitału ludzkiego, społecznego i kulturowego przy jednoczesnym zwiększaniu spójności społecznej poprzez realizację inwestycji społecznych oraz na trzech celach szczegółowych. Trzy cele szczegółowe dokumentu brzmią następująco:

- Cel nr 1: zapobieganie pogłębianiu się problemów społecznych poprzez wdrażanie programów i projektów na rzecz ogółu mieszkańców i wybranych grup (w tym mniejszości narodowych i etnicznych) oraz sprawne realizowanie polityki społecznej na Mazowszu.
- Cel nr 2: deinstytucjonalizacja i rozwój spersonalizowanych, zintegrowanych usług społecznych, w tym o charakterze środowiskowym.
- Cel nr 3: inwestycje w służby społeczne oraz zawody pomocowe. Poprawa wizerunku pomocy społecznej.

Głównym założeniem dokumentu jest poprawa jakości życia mieszkańców Mazowsza poprzez zapewnienie wysokiej jakości, dostępnych lokalnie usług społecznych. Wsparcie osób znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych oraz możliwości skorzystania z wielu usług poprawiających ich funkcjonowanie w społeczeństwie. Cele i założenia mają być zrealizowane przy pomocy listy działań takich jak: poprawa poczucia bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców, wspieranie skutecznie każdego, kto potrzebuje pomocy w trudnej sytuacji życiowej, zmniejszenie liczby osób wykluczonych społecznie, poprawy dostępu do informacji o możliwościach wsparcia społecznego, rozwinięcia sieci wsparcia w środowiskach lokalnych, integracji społecznej mniejszości narodowych i etnicznych oraz promocji zdrowego stylu życia.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych powiatu kozienickiego na lata 2021-2026 jest dokumentem służącym do wskazania kierunku w jakim powinna zmierzać polityka społeczna realizowana na terenie powiatu, który jest jednostką samorządu terytorialnego II stopnia podziału administracyjnego. Na poziomie władz powiatowych działania mają polegać na profesjonalnej diagnozie problemów społecznych, opracowywaniu i wdrażaniu optymalnych form pomocy, uwzględniając z jednej strony wykonywanie zadań zleczanych przez instytucję na szczeblu centralnym i wojewódzkim, z drugiej kładąc nacisk na specyfikę lokalnej społeczności i problemów społecznych występujących lokalnie. Dokument obejmuje wszystkie obszary polityki społecznej, które mają za zadanie wpływać na prawidłowe funkcjonowanie społeczności w lokalnej, co w konsekwencji doprowadzi do poprawy warunków życia mieszkańców powiatu. Dokument kształtuje aktywny model polityki społecznej w powiecie, który w założeniu ma za zadanie budowę szerokiego partnerstwa lokalnego, który zgodny jest z założeniami polityki społecznej UE w zakresie: zapewnienia wszystkim dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług, zapobiegania ryzyku „wykluczenia”, pomocy dla osób najbardziej narażonych na „wykluczenie” (wspieranie najsłabszych), mobilizacji organizacji ze strefy polityki gospodarczej i społecznej.

Misją zawartą w dokumencie brzmi - „Powiat Kozienicki prowadzi aktywną politykę społeczną przy wykorzystaniu dostępnych zasobów i środków własnych oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych. Powiat profesjonalnie rozwiązuje problemy osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej i narażonych na wykluczenie społeczne. W realizacji swych zadań Powiat opiera się na założeniach wzmacniania roli rodziny, zminimalizowania zagrożeń związanych z patologiami społecznymi oraz prowadzenia szerokiej rehabilitacji niepełnosprawnych.”. Strategia wskazuje na 4 główne cele strategiczne, do których należą:

- Cel strategiczny nr 1: rozwój systemu wsparcia dla rodzin mających trudności w wypełnianiu swoich podstawowych funkcji.
- Cel strategiczny nr 2: wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ich rodzin w tym niepełnosprawnych, chorych i starszych.
- Cel strategiczny nr 3: aktywizacja lokalnego rynku pracy oraz integracja lokalnych środowisk.
- Cel strategiczny nr 4: promowanie właściwych postaw społecznych, ważnych dla przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie, przestępczości i uzależnieniom.

Strategia Rozwoju Gminy Garbatka-Letnisko na lata 2021-2030, dokument wskazuje cele strategiczne i kierunki działań jakie mają zostać podjęte w różnych obszarach zainteresowań w najbliższych latach na terenie gminy. Główną misją i motywem przewodnim w Strategii jest misja gminy zawarta do 2030 r., która brzmi - „Dbać o dobro mieszkańców gminy, podnosząc jakość usług publicznych, wspierając aktywność i inicjatywy obywateli oraz rozwijając infrastrukturę gminną i ofertę dla turystów. Umiejętnie korzystać z dostępnych zasobów przy poszanowaniu zasady zrównoważonego rozwoju. Dokument wskazuje na trzy cele główne w obszarze społecznym, gospodarczym oraz przestrzennym. W obszarze społecznym, który jest w kręgu zainteresowań i ściśle powiązany z niniejszym dokumentem zawarte jest hasło przewodnie – wspieranie podstaw dobrego i godnego życia mieszkańców. W tym celu wyróżniamy punkt 1.3 wsparcie aktywności społecznej wszystkich grup mieszkańców (także osób z niepełnosprawnością, starszych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym).

W niniejszym dokumencie interesariusze Strategii zostali pogrupowani według następującego schematu:

- **interesariusze mający wpływ na opracowanie i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych** – są to podmioty potencjalnie zaangażowane w opracowanie oraz we wdrażanie strategii;
- **interesariusze, do których kierowane są działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych** – są to osoby, rodziny i grupy społeczne będące beneficjentami podejmowanych działań;
- **interesariusze, których działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dotyczą jedynie w sposób pośredni** – są to osoby, rodziny bądź instytucje, do których działania nie są bezpośrednio kierowane, ale w pewnym zakresie dotyczą ich skutki tych działań.

Tabela 1 Matryca interesariuszy gminy Garbatka-Letnisko

	Charakterystyka interesariuszy z punktu widzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	Stopień zaangażowania w opracowanie oraz realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych
Interesariusze mający wpływ na opracowanie i realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	✓ Wójt Gminy, ✓ Rada Gminy, ✓ Urząd Gminy, ✓ pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, ✓ członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ✓ członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego, ✓ podmioty ekonomii społecznej.	✓ Współpraca w zakresie dostarczania aktualnych danych statystycznych, ✓ współpraca w opracowaniu diagnozy, analizy SWOT, identyfikacji problemów społecznych itd., ✓ współudział w konstruowaniu, wyznaczaniu celów strategicznych i kierunków działań i ich realizacja, ✓ współudział w partycypacji społecznej i konsultacjach Strategii, ✓ zapewnienie aktywnego udziału interesariuszy w procesie opracowania, wdrażania i monitorowania dokumentu strategicznego.
Interesariusze, do których kierowane są działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	✓ Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym ✓ Osoby i rodziny, które nie są w stanie pokonać trudnych sytuacji życiowych, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości w tym: osoby ubogie, osoby niepełnosprawne, osoby bezrobotne, beneficjenci rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej,	Zaangażowanie w tworzenie, ewaluację i wdrażanie działań kierowanych do poszczególnych grup mieszkańców obciążonych lub zagrożonych zdiagnozowanymi problemami społecznymi w tym: ✓ prawo głosu w sprawie działań strategicznych, z których mają korzystać,

	ofiary i sprawcy przemocy w rodzinie, osoby uzależnione i współuzależnione itd.	✓ możliwość zgłaszania potrzeb beneficjentów działań strategicznych, ✓ prawo uczestniczenia w dyskusji na każdym etapie tworzenia dokumentu strategicznego, ✓ udział w konsultacjach Strategii, możliwość zgłaszania uwag i propozycji do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.
Interesariusze, których działania w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dotyczą jedynie w sposób pośredni	✓ Wszyscy mieszkańcy gminy, ✓ podmioty gospodarcze.	✓ Zainteresowanie wdrożeniem działań strategicznych i rozwiązywaniem problemów społecznych, ✓ udział w konsultacjach Strategii, możliwość zgłaszania uwag i propozycji do Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ✓ identyfikacja z celami strategicznymi, ✓ przekazywanie dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy, ✓ aktywne uczestnictwo w promowaniu zasad odpowiedzialności społecznej.

Źródło: opracowanie własne

Głównym celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Garbatka-Letnisko na lata 2025-2030 jest skuteczne zidentyfikowanie występujących na terenie gminy problemów społecznych i możliwe ich rozwiązanie jak również przeciwdziałanie występowaniu ich w przyszłości.

Metryka gminy Garbatka-Letnisko

Położenie gminy

Gmina Garbatka-Letnisko jest gminą o statusie wiejskim. Gmina leży w południowo-wschodniej części województwa mazowieckiego, w południowej części powiatu kozienickiego. Odległość od stolicy Polski jak i województwa tj. Warszawy to około 100 km co przekłada się na około 2 godziny podróży samochodem. Z kolei odległość do Kozienic, stolicy powiatu to około 15 km, czyli około 15 min. jazdy samochodem. Gmina znajduje się w stosunkowo niedalekiej odległości od dwóch dużych ośrodków miejskich tj. Radom (woj. mazowieckie) oraz Lublin (woj. lubelskie), gdzie odległość wynosi odpowiednio 45 i 80 km co przekłada się na czas dojazdu samochodem w granicach 50 i 55 min. Gmina sąsiaduje łącznie z pięcioma gminami:

- od północy z gminą Kozienice (powiat kozienicki) i gminą Sieciechów (powiat kozienicki),
- od wschodu z gminą Gniewoszów (powiat kozienicki),
- od południa z gminą Policzna (powiat zwoleński),
- od zachodu z gminą Pionki (powiat radomski).

Całkowita powierzchnia gminy wynosi łącznie 74,25 km², co przekłada się na udział 8,06% powierzchni powiatu oraz 0,20% powierzchni województwa. Na gminę składa się terytorialnie 11 miejscowości w 9 sołectwach tj.: Anielin, Bąkowiec, Bogucin, Brzustów, Garbatka-Letnisko, Garbatka-Zbyczyn, Garbatka-Dziewiątka, Garbatka Długa, Garbatka Nowa, Molendy i Ponikwa. W centralnej części gminy koncentruje się w znacznej mierze większość dóbr i usług oferowanych dla mieszkańców gminy zarówno tych publicznych jak i prywatnych, stąd siedziba gminy czyli Garbatka-Letnisko pełni bardzo wiele strategicznych ról dla mieszkańców. Miejscowości oprócz oferty usług publiczno-prywatnych ukierunkowanych dla mieszkańców, znajdują się również placówki urzędu gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Biblioteki Publicznej, całość dopełnia sieć placówek przedszkolnych i szkół podstawowych. Gmina wyróżnia się korzystnym położeniem administracyjnym względem pobliskich miast. W połączeniu z dobrym poziomem dostępności komunikacyjnej znacząco wpływa na powiązania społeczno-gospodarcze z innymi ośrodkami miejskimi. Głównym szlakiem komunikacyjnym przebiegającym przez teren gminy jest droga wojewódzka DW691 rozciągająca się na linii Pionki-Garbatka-Letnisko-Opactwo. Po zachodniej części gminy swój ciąg ma droga krajowa DK79 relacji Warszawa-Tarnobrzeg. Całość połączeń komunikacyjnych na terenie gminy dopełniają drogi powiatowe i gminne.

Sieć dróg gminnych składa się z 78 dróg co przekłada się w znacznej mierze na komfort, czas i bezpieczeństwo przejazdów na terenie gminy. Sieć dróg wg kategorii w gminie Garbatka-Letnisko:

- drogi krajowe: DK79, relacji Warszawa-Tarnobrzeg,
- drogi wojewódzkie: nr 691, relacji Pionki-Garbatka-Letnisko-Opactwo, nr 738, relacji Kozienice-Góra Puławska,
- drogi powiatowe: nr 1739 przez miejscowość Bogucin, nr 1740 przez miejscowość Molendy, Garbatka-Letnisko, nr 1741 przez miejscowość Garbatka Nowa, Garbatka-Zbyszyn, Garbatka-Dziwiątko, nr 1742 ul. Czarnoleska w Garbatce-Letnisku, nr 782 przez stacja kolejowa Bąkowice-Bąkowiec,
- 78 dróg gminnych: łącznie ok. 50 km. dróg z czego ok. 32 km to drogi gruntowe, drogi utwardzone stanowią 36% wszystkich dróg.

Transport publiczny jak już wcześniej wspomniano jest dobrze rozwinięty na terenie gminy. Gmina posiada szeroki zakres połączeń autobusowych szczególnie wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych. Znacznie gorzej sytuacja wygląda w miejscowościach usytuowanych dalej od głównych szlaków komunikacyjnych, gdzie w wielu przypadkach jedynym środkiem komunikacji jest transport indywidualny. W kwestii transportu kolejowego gmina może poszczycić się trzema liniami kolejowymi, gdzie kluczową rolę pełni linia 26 relacji Łuków-Radom, która przebiega przez środek gminy gdzie są zlokalizowane trzy przystanki w miejscowości Bąkowiec, Garbatka-Letnisko oraz Żytkowice. Gmina jest położona również w korzystnym miejscu jeżeli chodzi o infrastrukturę lotniczą. W odległości ok. 40 km. znajduje się port lotniczy Warszawa-Radom, a w odległości ok. 100 km. port lotniczy Warszawa-Okęcie.

Gmina znajduje się na terenie Puszczy Kozienickiej, gdzie występują szczególne warunki mikroklimatyczne, przyrodnicze i krajobrazowe co ma przełożenie na funkcję wiodącą gminy, którą jest turystyka i rekreacja. Gmina posiada wieloletnią tradycję „miejscowości letniskowej”, gdzie okoliczni turyści jak i z innych części kraju często decydują się na spędzenie czasu wolnego właśnie tu. Poza funkcją turystyczno-rekreacyjną gmina pełni jeszcze inne funkcje takie jak: mieszkaniową, rolniczą, przemysłową i usługową. Obszar terenu gminy znajduje się w obrębie dwóch makroregionów:

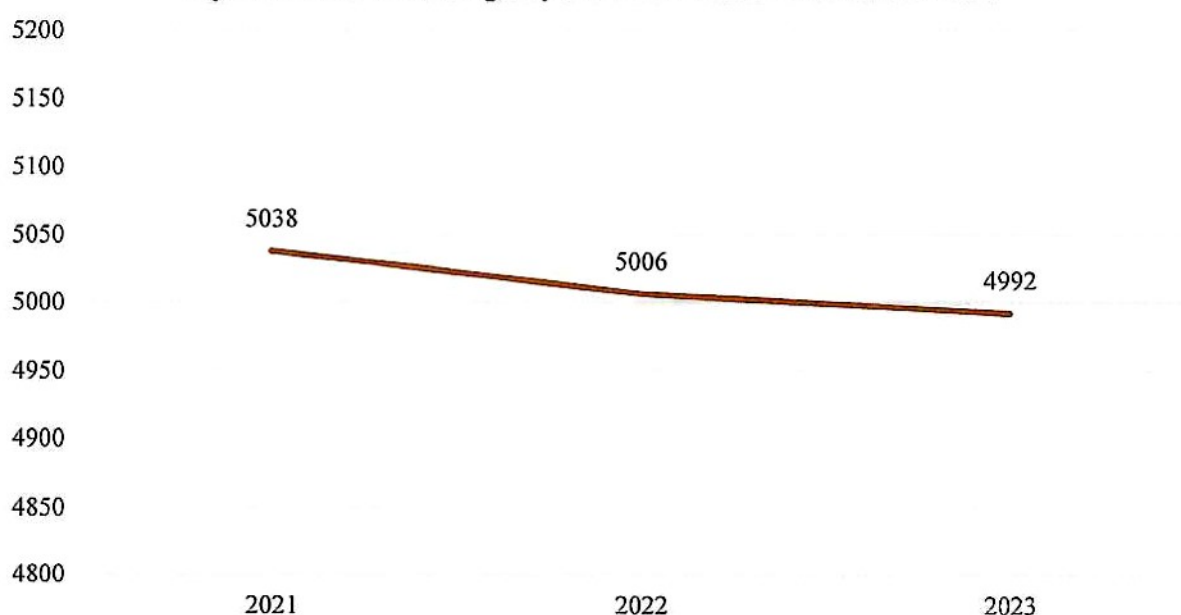
- Makroregion Niziny Środkowo-mazowieckiej, obejmujący mezoregiony: Równiny Kozienickiej i Doliny Środkowej Wisły,
- Makroregion Wzniesień Południowo-Mazowieckich: Równina Radomska.

Rzeźba terenu gminy wskazują na charakter poligeniczny, gdzie występuje formy akumulacji rzecznej preglacialnej oraz formy akumulacji lodowcowej, wodno-lodowcowej i zastoiskowej zlodowacenia środkowopolskiego. Uzupełnieniem jest występowanie form colicznych (wydmy, pola piasków przewianych) oraz fluwialne (rzeczne).

Demografia

Gmina Garbatka-Letnisko wg danych Urzędu Stanu Cywilnego w gminie Garbatka-Letnisko w 2023 r. liczyła 4 992 mieszkańców. W analizowanym okresie lat 2021-2023, gdzie w analizowanym okresie czasu zauważalna jest niewielka tendencja spadkowa liczby mieszkańców.

Wykres 1 Liczba ludności gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych USC w gminie Garbatka-Letnisko

Kolejnym wskaźnikiem opisującym sytuację demograficzną gminą jest podział wg ekonomicznych grup wieku ludności. W przedstawionej poniżej tabeli nr 1 został zaprezentowany podział na trzy generalne grupy wiekowe w okresie 2019–2023.

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (grupa wieku 0-17 lat) w gminie w analizowanym okresie czasu w każdym kolejnym roku wzrastał. W 2019 r. wskaźnik miał wartość 15,9, z kolei na końcu analizowanego okresu czasu tj. 2023 r. wartość ta wyniosła 18,5. W najbardziej licznej grupie wiekowej czyli osób w wieku produkcyjnym (dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat), wskaźnik jest znacznie mniej korzystny względem poprzedniego. Z roku na rok zauważalna jest tendencja spadkowa liczby ludności w tej grupie wiekowej co przekłada się na wiele negatywnych skutków ekonomiczno-społecznych w gminie. W 2019 r. wartość ta oscylowała na poziomie 60,1, natomiast w 2023 r. wartość

zmniejszyła się do poziomu 54,8, co przekłada się na spadek o ponad 5 pp. Ostatnią grupą wiekową poddaną analizie są osoby w wieku poprodukcyjnym (dla mężczyzn - 65 lat i więcej, dla kobiet - 60 lat i więcej). W tej grupie wiekowej podobnie jak w grupie osób w wieku przedprodukcyjnym wskaźnik w analizowanym okresie czasu w każdym kolejnym roku wzrastał. W 2019 r. wyniósł 24,0 z kolei w 2023 r. wskaźnik ten osiągnął wartość 26,7. Wzrost liczby osób w tej grupie wiekowej świadczy o tendencji starzenia się społeczeństwa.

Tabela 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie Garbatka-Letnisko w latach 2019-2023

	2019	2020	2021	2022	2023
Wiek przedprodukcyjny	15,9	16,1	16,8	17,5	18,5
Wiek produkcyjny	60,1	58,6	57,5	56,2	54,8
Wiek poprodukcyjny	24,0	25,3	25,7	26,4	26,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Gmina Garbatka-Letnisko posiada przyrost naturalny na poziomie ujemnym, który w 2023 r. wyniósł (-25). Wówczas na terenie gminy urodziło się 41 dzieci, natomiast zmarło 66 osób. Przyrost naturalny w analizowanym okresie lat 2021-2023 w gminie był w każdym roku na poziomie ujemnym co przekłada się niekorzystną sytuację demograficzną gminy.

Tabela 3 Przyrost naturalny w gminie Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023

	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
2021	44	75	-31
2022	33	69	-36
2023	41	66	-25

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Stanu Cywilnego gminy Garbatka-Letnisko

Mający obecnie miejsce dynamiczny proces starzenia się społeczeństw w państwach Unii Europejskiej w tym Polsce postępuje wskutek nakładania się spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu średniej długości życia. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego do 2025 r. będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji, tj. osób w wieku 65-79 lat, bowiem tę grupę będą sukcesywnie zasilali osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934-1945. Po 2025 r. znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatków i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek w kolejnych latach osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń.

Szacuje się, że w 2040 r. osoby w zaawansowanej starości (ponad osiemdziesięcioletnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych⁴.

Ujemne saldo przyrostu naturalnego, zmniejszająca się liczba osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzieży) i zwiększająca w wieku poprodukcyjnym (osób starszych) wyznaczają obiektywną sytuację demograficzno-społeczną, do której będzie musiała być dopasowana struktura usług społecznych i działań w zakresie polityki społecznej prowadzonej przez lokalne samorządy, gminne i powiatowe.

Polityka mieszkaniowa

Jedną z najważniejszych potrzeb społecznych jest mieszkanie i związana z tym kwestia dostępności mieszkaniowej, w szczególności dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. W tym zakresie ogromną rolę odgrywa samorząd i jego polityka mieszkaniowa. Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej.

W tematyce polityki mieszkaniowej rozróżniamy dwa główne podziały na mieszkania komunalne i mieszkania socjalne.

Mieszkanie komunalne przeznaczone są dla osób, które nie mają własnego mieszkania, mają stały dochód, który nie przekracza wysokości określone w uchwale rady gminy i nie pozwala na nabycie własnej nieruchomości w oparciu o kredyt (brak zdolności kredytowej).

Mieszkanie socjalne jest zatem lokalem przeznaczonym osobom bezdomnym, ubogim (nie będącym w stanie samodzielnie utrzymać mieszkania) lub schorowanym, który samorząd (gmina lub miasto) udostępnia na podstawie umowy najmu mieszkania socjalnego. Z reguły mieszkania socjalne posiadają niewielki metraż powierzchni.

W latach 2021-2023 liczba mieszkań będących w posiadaniu samorządu terytorialnego gminy była niezmienna i wynosiła łącznie 10 mieszkań, z czego 6 stanowiły mieszkania komunalne a 4 mieszkania socjalne.

Tabela 4 Zasób mieszkaniowy gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023

	Liczba mieszkań – ogółem	Mieszkania komunalne	Mieszkania socjalne
2021	10	6	4
2022	10	6	4

⁴ Główny Urząd Statystyczny, *Sytuacja demograficzna osób starszych i konsekwencje starzenia się ludności Polski w świetle prognozy na lata 2014-2050*, Warszawa 2014.

2023	10	6	4
------	----	---	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy w Garbatce-Letnisko

Ochrona zdrowia

System opieki zdrowotnej w Polsce tworzą instytucje oraz osoby, które wchodzą w skład zespołu i zapewniają opiekę zdrowotną ludności. Opiera się on na modelu ubezpieczeniowym gdzie każdemu ubezpieczonemu przysługuje prawo do ochrony zdrowia. Jest to niezależne od sytuacji materialnej. Zakres udzielanych świadczeń, a także warunki ich przyznawania określają odpowiednie ustawy:

- ✓ ustawa o zakładach opieki zdrowotnej,
- ✓ ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

W 2023 r. na terenie gminy za kwestię opieki zdrowotnej świadczonej dla mieszkańców gminy odpowiadał jeden podmiot leczniczy – Przychodnia VITAL-MED MERITUM Sp. z o.o. w Garbatce-Letnisko. Jest to Spółka prywatna, która nie jest zarządzana przez gminę. Przychodnia świadczy usługi Podstawowej Opieki Zdrowotnej, prowadzi program profilaktyk, świadczy badania laboratoryjne, rehabilitacyjne, usługi z zakresu medycyny pracy oraz usługi ginekologiczne. Ponadto na terenie gminy usługi z zakresu rehabilitacji i fizjoterapii świadczyło Centrum Kompleksowej Rehabilitacji Fizjomax Katarzyna Wilk.

Oświata

Na terenie gminy funkcję edukacyjną pełnią dwie placówki oświatowe kształcące dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym, do których należą:

- Przedszkole Samorządowe w Garbatce-Letnisko „Pod Sosnową Szyszką”, ul. Krasickiego 4, 26-930 Garbatka-Letnisko:
 - liczba nauczycieli dyplomowanych: 5,
 - liczba nauczycieli mianowanych: 1,
 - liczba nauczycielki nieposiadająca stopnia awansu zawodowego tzw. nauczyciel początkujący: 8.
- Publiczna Szkoła Podstawowa im. Królowej Jadwigi w Garbatce-Letnisko – Szkoła Filialna w Bogucinie, ul. Hanki Lewandowicz 2, 26-930 Garbatka-Letnisko:
 - liczba nauczycieli dyplomowanych: 26,
 - liczba nauczycieli mianowanych: 6,
 - liczba nauczycielki nieposiadająca stopnia awansu zawodowego tzw. nauczyciel początkujący: 3,
 - liczba nauczycieli kontraktowych: 6.

Na terenie gminy brak jest funkcjonujących żłobków i klubów dziecięcych. Dzieci do lat 3 oraz starsze z terenu gminy podczas przerw świątecznych, ferii zimowych i wakacji pozostają głównie pod opieką rodziny lub prywatnych opiekunek. Na terenie gminy nie funkcjonuje również żadna placówka pełniąca funkcję świetlicy dla dzieci.

W szkole podstawowej funkcjonującej na terenie gminy w 2023 r. utworzonych było 15 oddziałów, w których liczba uczniów wyniosła 291 osób, z kolei liczba absolwentów plasowała się na poziomie 53 osób. Liczba uczniów i absolwentów w analizowanym czasie była na zbliżonym poziomie, zauważalny jest dość mocny spadek liczby utworzonych oddziałów szkołach, który w ostatnim roku wyraźnie zmniejszył się na niekorzyść.

Tabela 5 Wskaźniki dotyczące szkół podstawowych na terenie gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023

	Oddziały w szkołach	Uczniowie	Absolwenci
2021	21	313	41
2022	20	309	52
2023	15	291	53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Baza placówek oświatowych dostępnych na terenie gminy jest w miarę zaistnienia potrzeb modernizowana i podnoszony jest tym samym standard i poziom nauczania uczniów. Szkoły poza realizacją ustawowych programów nauczania, wdrażają również programy wychowawczo-profilaktyczne, które swoją treścią obejmują również działania o charakterze wychowawczym skierowanym bezpośrednio do uczniów oraz treści i działania praktyczne o tematyce profilaktycznej, które dostosowane są do obecnych potrzeb rozwojowych uczniów. Ich przygotowanie odbywa się na podstawie diagnozy potrzeb i problemów oraz czynników ryzyka ze szczególną uwagą na kwestię dotyczące zjawiska używania substancji niedozwolonych, oraz różnego rodzaju substancji psychotropowych. Wszelkie działania są odpowiednio ukierunkowane w swoim przekazie, dostosowanym do potrzeb uczniów, nauczycieli oraz rodziców.

Kultura i sport

Zadania z zakresu świadczeń usług z zakresu kultury dla mieszkańców pełnią instytucje publiczne funkcjonujące na terenie gminy do, których należą m.in.:

- Gminna Bibliotek Publiczna w Garbatce-Letnisko ul. Skrzyńskich 1,
- „Świetlica” Gminna w Garbatce-Letnisku, ul. Jana Kochanowskiego 135,
- Świetlico-Remiza w m. Bąkowiec 50.

Z danych z Urzędu Gminy w Garbatce-Letnisko wynika, że na jej terenie funkcjonuje sześć stowarzyszeń, do których zaliczyć można:

- Ludowy Klub Sportowy „PLON” w Garbatce-Letnisko,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Garbatki w Garbatce-Letnisko,
- Stowarzyszenie Kawaleryjskie im. 22 Pułku Ułanów Podkarpackich w Garbatce-Letnisko,
- Stowarzyszenie „Aktywni 50 plus”,
- Stowarzyszenie „MUZYK.COM”,
- Stowarzyszenie Drzewna.

Działalność prowadzą cztery Ochotnicze Straże Pożarne:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Garbatce-Nowej,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Bąkowcu,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Garbatce Letnisku,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Ponikwie.

Funkcjonują dwa Koła Gospodyń Wiejskich:

- Koło Gospodyń Wiejskich w Bąkowcu,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Ponikwie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Bogucinie.

Działalność prowadzi jedna fundacja:

- Fundacja Aktywni Razem.

Funkcjonuje jedno Ogólnopolskie Stowarzyszenie:

- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Opiekunów Medycznych.

Swoistym centrum życia kulturalnego i sportowego na terenie gminy pełni miejscowość Garbatka-Letnisko. To na jej obszarze funkcjonuje m.in. gminna świetlica, w której odbywają się zajęcia gimnastyczne dla członków zrzeszonych w stowarzyszeniu Aktywni 50 plus, próby chóru seniora Wrzos oraz spotkania statutowe jednostek i stowarzyszeń funkcjonujących na terenie gminy. Dla celów statutowych, które wykonują stowarzyszenia udostępniane są pomieszczenia byłego kina przy ul. Spacerowej.

Na terenie gminy w 2023 r. miały miejsce m.in. następujące wydarzenia:

- 31 Finał WOŚP,
- Obchody 79 rocznicy Bitwy pod Molendami,
- I Festyn Rodzinny Koła Gospodyń Wiejskich w Bogucinie,
- Gminny Dzień Dziecka,

- Ekologiczny Piknik Rodzinny,
- 81 rocznica Pacyfikacji Garbatki,
- XL Dni Garbatki,
- Biesiada pod Chmurką (Koło Gospodyń Wiejskich w Bąkowcu),
- Dożynki Gminne i Warsztaty Muzyki Liturgicznej,
- Biesiada rockowo-bluesowa,
- Rocznic bitwy pod Anielinem-Laskami,
- Jubileusz Złotych Godów – medale za długoletnie pożycie małżeńskie.

W kwestiach związanych z szeroko rozumianym sportem w 2023 r. w Gminnej Hali Sportowej w godzinach pracy placówki korzystać mogły zarówno dzieci i młodzież szkolna, a od godz. 16 obiekt udostępniany był klubom sportowym i grupom zorganizowanym. Gmina jako instytucja publiczna finansuje w formie dotacji celowej przedsięwzięcia z zakresu sportu przez kluby i stowarzyszenia sportowe. Gmina znajduje się w posiadaniu 9 obiektów sportowych w tym: Kompleksu Boisk Sportowych „Orlik 2012”.

Organizacje pozarządowe

W myśl ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej organizacje pozarządowe są podmiotami ekonomii społecznej i uprawnione są do realizacji usług społecznych. Zgodnie z wyżej wymienioną ustawą usługi społeczne oznaczają działania z zakresu: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych, edukacji publicznej, przeciwdziałania bezrobociu, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwa, ochrony środowiska, reintegracji zawodowej i społecznej.

Główne różnicowanie Stowarzyszeń wynika zarówno z odmiennych budżetów, czasu istnienia, jak i charakteru podjętej działalności. Jednak ich wspólny mianownik stanowią chęci do działania, aktywność członków, ale przede wszystkim dobre prosperowanie posiadanymi środkami, które uwidacznia się pod postacią realizowanych sukcesywnie inicjatyw i inwestycji. Organizacje pozarządowe mają znaczący wpływ na kształt osobistej przynależności i zaangażowania w realizację celów społecznych a także do budowania silnej więzi między obywatelami. Organizacje pozarządowe często określane również mianem III sektora są partnerem władz samorządowych, które odgrywają istotną rolę w funkcjonowaniu gminy. Przekazanie organizacjom pozarządowym pewnych określonych zadań społecznych,

zwiększa efektywność i skuteczność ich realizacji co wpływa na rozwój gminy w wielu aspektach.

Dla określenia wzajemnych relacji pomiędzy organami władzy publicznej a organizacjami pozarządowymi, władze lokalne gminy Garbatki-Letnisko, co roku uchwalają Roczny Program, który odpowiada za politykę społeczną i finansową. Uchwała jest dokumentem, w którym określone zostają w perspektywie rocznej cele, zasady, przedmiot i formy współpracy, a także obszary i priorytetowe zadania publiczne będące podstawą do dysponowania środkami publicznymi przeznaczonymi na finansowanie lub dofinansowanie zadań publicznych, które pozostają we właściwościach samorządu gminnego. Przy realizacji Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi w 2023 r. władze współpracowały z III sektorem poprzez:

- powierzenia wykonywania zadań publicznych wraz z udzieleniem dotacji na finansowanie ich realizacji,
- wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działalności i współdziałania w celu zharmonizowania tych kierunków,
- promocji działalności organizacji pozarządowych,
- doradztwa i udzielania przez Gminę pomocy merytorycznej organizacjom pozarządowym.

Aktualnym aktem prawnym regulującym kwestię współpracy władz lokalnych z organizacjami pozarządowymi jest *podjęta Uchwała Nr LIV/320/23 przez Radę gminy Garbatka-Letnisko z dnia 30.10.2023 r. w sprawie uchwalenia „Programu współpracy gminy Garbatka-Letnisko z organizacjami pozarządowymi oraz z podmiotami, o których w art. 3. ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2024”*. W dokumencie określono obszary, priorytety oraz formy współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi, a także rodzaje zadań publicznych, które będą realizowane na rzecz mieszkańców przez trzeci sektor w oparciu o środki gminy. Celem głównym jak czytamy w dokumencie jest kształtowanie partnerstwa gminy z organizacjami pozarządowymi dla wspólnych działań, które służyć mają definiowaniu i zaspokajaniu potrzeb mieszkańców oraz wzmacniania aktywności społeczności lokalnej.

Do celów szczegółowych w niniejszym dokumencie należy:

- włączenie powyższych podmiotów do działalności społecznie użytecznej, na rzecz pożytku publicznego, w realizacji zadań gminy,

- podniesienie skuteczności i efektywności działań podejmowanych w sferze zadań publicznych,
- określenie obszarów, kierunków, form i zasad działań organizacji oraz powierzania tym organizacjom ustawowych zadań gminy,
- pobudzanie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków spoza budżetu gminy, w tym fundusz unijnych oraz wspieranie organizacji, które pozyskują środki inne niż z budżetu gminy na realizację zadań publicznych, będących zadaniami gminy.
- umacnianie poczucia współtworzenia i współodpowiedzialności obywateli za społeczność lokalną, za rozwój zasobów ludzkim, organizacyjnych i materialnych służących zaspokajaniu potrzeb mieszkańców gminy,
- promocja organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego w gminie.

Współpraca ta opierać się ma kilku zasadach tj. pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności oraz uczciwej konkurencji. Współpraca władz gminnych z organizacjami pozarządowymi i podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego wzmacnia potencjał społeczny całego środowiska a także tego rodzaju współpracy wpływają na obraz gminy i możliwość kształtowania rzeczywistości dostosowanej do potrzeb mieszkańców i zmieniających się wyzwań przed jakimi stoi każde społeczeństwo.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Zadania pomocy społecznej są określone Ustawą z dnia 12 marca 2004 r. Zgodnie z jej postanowieniem, głównym celem pomocy społecznej ma być umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie takich sytuacji życiowych, którym nie są w stanie podołać przy użyciu własnych środków, możliwości i uprawnień. Realizacja zadań została podzielona tutaj pomiędzy organy administracji publicznej. Ogólne zadania (strategiczne) związane z realizacją polityki społecznej wykonuje województwo. Powiat odpowiada za zadania o charakterze specjalistycznym. Z kolei gmina realizuje tzw. usługi podstawowe, czyli np. funkcjonowanie domów pomocy społecznej, ośrodków wychowawczych, pomoc rzeczowa, zasiłki docelowe przyznawane na zaspokojenie podstawowych potrzeb, udzielanie schronienia i posiłku, zasiłki na pokrycie wydatków powstałych w skutek zdarzeń losowych itd.

Na terenie gminy Garbatka-Letnisko zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Garbatce-Letnisko Na podstawie art. 7 ustawy

o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu:

- ✓ ubóstwa,
- ✓ sieroctwa,
- ✓ bezdomności,
- ✓ bezrobocia,
- ✓ niepełnosprawności,
- ✓ długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- ✓ przemocy domowej,
- ✓ potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- ✓ potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- ✓ bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- ✓ trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach;
- ✓ trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- ✓ alkoholizmu lub narkomani,
- ✓ zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- ✓ klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Na terenie gminy działalność na rzecz pomocy społecznej wypełnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Garbatce-Letnisko. Głównym celem działalności realizowanym przez Ośrodek jest umożliwienie osobom i rodzinom w przezwyciężaniu trudnych, losowych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać sami przy wykorzystaniu dostępnych uprawnień, zasobów oraz możliwości. Ponadto innym celem przyświecającym działalności instytucji jest umożliwienie godnego życia osobom będącym w potrzebie oraz podejmowanie działań mających na celu możliwie jak najszybsze i skuteczne usamodzielnienie osobom i rodzinom oraz ich integracja z resztą społeczeństwa.

Pomoc społeczna jest skupiona głównie wokół zadań związanych z przyznawaniem i wypłacaniem świadczeń, pracy socjalnej, tworzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie i ocenie sytuacji, które wymagają podjęcia działań z zakresu świadczeń z pomocy społecznej oraz rozwijaniu i tworzeniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy.

Ośrodek realizuje zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym, zadania własne gminy, zadania zlecone z zakresu administracji rządowej, realizowane przez gminę zgodnie z ustawą o pomocy społecznej.

Do zadań własnych GOPS o charakterze obowiązkowym należą:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej,
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych,
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną,
- dożywanie dzieci,

- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

W 2023 r. całkowita liczba rodzin, która skorzystała z pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Garbatce-Letnisko wyniosła 145 rodzin w tym jedna rodzina korzystająca ze świadczeń z powodu problemów z uzależnień.

Tabela 6 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej przez GOPS w Garbatce-Letnisko w latach 2021-2023

	2021	2022	2023
Liczba rodzin - ogółem	137	153	145
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	2	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Garbatce-Letnisko

W ramach działalności z zakresu pomocy społecznej Ośrodek współpracuje z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołem katolickim, innymi Kościołami i związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznych i odrębnych przepisach, celem wywiązywania się z zakresu zadań pomocy społecznej.

Bezpieczeństwo publiczne i przeciwpożarowe

Bezpieczeństwo publiczne to ogół instrumentów służących ochronie ludności przed incydentami zakłócającymi funkcjonowanie obywateli w społeczeństwie zgodne z przyjętymi normami prawno-obyczajowymi. Do zapewnienia bezpieczeństwa publicznego zobowiązane

są wszystkie organy władzy i administracji państwowej, szczególnie instytucje wyspecjalizowane w zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego, takich jak np.: Policja, Państwowa Straż Pożarna, które w realizacji swoich zadań wspierane są przez jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych i inne służby.

Nad bezpieczeństwem ludzi oraz utrzymaniem porządku publicznego czuwają funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Gniewoszowie na terenie gminy brak zlokalizowanego posterunku Policji. Policjantem, który oddelegowany jest jako osoba do pierwszego kontaktu jest dzielnicowy.

W 2023 r. odnotowano w sumie przez Komisariat Policji w Gniewoszowie 39 zdarzeń na terenie gminy Garbatka-Letnisko. Najczęściej interwencję ze strony funkcjonariuszy Policji na terenie gminy związane było fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną takich zdarzeń w latach 2021-2023 odnotowano w sumie 13. Do najrzadziej występujących zdarzeń na terenie gminy w latach 2021-2023 należała kradzież pieniędzy wraz z dokumentami, takich zdarzeń odnotowano wyłącznie jedno. Pozostałe zdarzenie i ich liczba mająca miejsce w latach 2021-2023 na terenie gminy przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 7 Przestępczość na terenie gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023

Rodzaje przestępstw			
	2021	2022	2023
Kradzież z włamaniem	3	1	0
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	5	3	5
Bójka i pobicie	1	4	2
Uszkodzenie mienia	3	3	4
Kradzież pieniędzy wraz z dokumentami	0	0	1
Kradzież mienia	4	1	7
Inne	20	15	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Gniewoszowie

W dalszej kolejności przedstawiono zestawienie przestępstw/ wykroczeń odnotowanych przez Policję na terenie gminy w latach 2021-2023. Przedstawione poniżej dane wskazują na

wiele wniosków, które można zawrzeć na ich podstawie. W analizowanym czasie wzrastała liczba nałożonych mandatów na sprawców wykroczeń względem przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, która w 2023 r. wyniosła 61. Wzrastała również liczba osób podejrzanych w związku z alkoholem oraz narkotykami, takich osób w 2023 r. zatrzymano w sumie 7. Wzrasta poziom również innych statystyk takich jak: zakłócanie porządku publicznego, prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu czy osób zatrzymanych do wytrzeźwienia. Poniższa tabela szczegółowo przedstawia rozkład poszczególnych zdarzeń w latach oraz ich liczbę.

Tabela 8 przestępczość na terenie gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023 cd.

Rodzaje przestępstw/ wykroczeń cd.			
	2021	2022	2023
Mandaty nałożone na sprawców wykroczeń popełnionych przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	37	52	61
Osoby podejrzane o popełnienie przestępstw w związku z alkoholem oraz narkotykami	2	4	7
Udzielone pouczenia wobec sprawców wykroczeń popełnionych przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	183	318	30
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	2	4	7
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu	4	2	6
Zakłócanie porządku publicznego	12	60	34

Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	7	9	9
--	---	---	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Gniewoszowie

W poniższej tabeli przedstawiono zakończone zdarzenia na podstawie Kodeksu Karnego stwierdzone wobec osób z terenu gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023. Największy odsetek postępowań związanych z Kodeksem Karnym dotyczy kwestii uchylania się od płacenia alimentów, gdzie takich zdarzeń w analizowanym okresie czasu odnotowano najwięcej. Poniżej przedstawiono pozostałe wybrane zdarzenia na podstawie Kodeksu Karnego odnotowane względem osób z terenu gminy.

Tabela 9 Liczba zakończonych postępowań przez Policję względem osób z gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023

Kwalifikacja prawna zakończonych postępowań			
	2021	2022	2023
Znęcanie się nad rodziną	1	1	0
Groźba karalna	1	1	2
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	19	3	17
Inne	10	11	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Gniewoszowie

W poniższej tabeli przedstawiono odnotowane zdarzenia na terenie gminy Garbatka-Letnisko związane z przemocą domową. Łączna liczba interwencji związanych z przemocą domową w 2023 r. była najniższa w analizowanym okresie lat 2021-2023 i wyniosła 127 odnotowanych interwencji. W pozostałych zdarzeniach w 2023 r. odnotowano 12 przypadków przemocy w rodzinie, 12 ofiar związanych z przemocą w rodzinie oraz 12 sprawców przemocy domowej. Liczbę sprawców przemocy domowej w związku z obecnością alkoholu we krwi było w sumie 6.

Tabela 10 Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową względem osób z terenu gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023

Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową			
	2021	2022	2023
Liczba interwencji	178	181	127
Dotycząca przemocy w rodzinie	6	6	12
Liczba ofiar przemocy w rodzinie	6	6	12
Liczba sprawców przemocy domowej	6	6	12
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu	4	4	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komisariatu Policji w Gniewoszowie

Elementem niezwykle istotnym z punktu widzenia poziomu bezpieczeństwa mieszkańców gminy jest funkcjonowanie Ochotniczych Straży Pożarnych, których łącznie na terenie gminy funkcjonuje 4 OSP plus dodatkowo jedna Młodzieżowa Drużyna Pożarnicza. Warty odnotowania jest uczestnictwo OSP Garbatka-Letnisko w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym. Jednostki OSP funkcjonujące na terenie gminy mają do dyspozycji 6 samochodów pożarniczych. W 2023 r. jednostki interweniowały i brały udział w: 12 pożarach, 50 miejscowych zagrożeniach, 1 alarmie fałszywym oraz 3 zdarzeniach zabezpieczających imprezy organizowane przez Gminę. Jednostki OSP cyklicznie uczestniczą w różnego rodzaju szkoleniach organizowanych przez Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Kozienicach takich jak:

- Podstawowe strażaka ratownika OSP – 5 uczestników,
- Podstawowe dla abonentów sieci radiowej i ochrony przeciwpożarowej – 5 uczestników,
- Z zakresu współdziałania z Lotniczym Pogotowiem Ratunkowym – 2 uczestników,
- Bezpieczna jazda wozem pożarniczym w trudnym terenie – 5 uczestników,
- Kierującego działaniem ratowniczym (Dowódcy OSP) – 1 uczestnik.

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do tej ustawy.

W ramach zadań własnych i zleconych realizowanych przez Gminę ustala się prawo do świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Podstawowym działaniem Ośrodka jest praca socjalna i świadczenie usług socjalnych. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Pracownicy socjalni poprzez świadczenie pracy socjalnej wzmacniają zdolności swoich podopiecznych, motywują do samodzielnego rozwiązywania problemów oraz aktywizują zawodowo i społecznie. Świadczenia materialne stanowią jedynie uzupełnienie tych działań.

Do świadczeń pieniężnych zaliczają się:

- ✓ zasiłek stały,
- ✓ zasiłek okresowy,
- ✓ zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- ✓ zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- ✓ pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- ✓ świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- ✓ wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

Do świadczeń niepieniężnych zaliczają się:

- ✓ praca socjalna,
- ✓ bilet kredytowany,
- ✓ składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- ✓ składki na ubezpieczenia społeczne,
- ✓ pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- ✓ sprawienie pogrzebu,
- ✓ poradnictwo specjalistyczne,

- ✓ interwencja kryzysowa,
- ✓ schronienie,
- ✓ posiłek,
- ✓ niezbędne ubranie,
- ✓ usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia i w rodzinnych domach pomocy oraz usługi sąsiedzkie,
- ✓ specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- ✓ mieszkanie treningowe lub wspomagane,
- ✓ pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, w tym usługi wsparcia krótkoterminowego,
- ✓ pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu treningowym lub wspomagany, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania głównie w oparciu o ustawę o pomocy społecznej, ustawę o świadczeniach rodzinnych, ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawę o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawę o systemie oświaty, ustawy o Karcie Dużej Rodziny, ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawę o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” oraz realizuje zadania wynikające z innych ustaw. Celem działania Ośrodka jest wsparcie i umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których sami nie są w stanie pokonać, wykorzystując przy tym własne uprawnienia, zasoby, możliwości, przy jednoczesnym wsparciu ich w wysiłkach zmierzających do zaspokajania niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Rada gminy Garbatka-Letnisko w dniu 3 sierpnia 2022 r. *przyjęła Uchwałę nr XXXVII/241/22 – Gminny Program Wspierania Rodziny dla Gminy Garbatka-Letnisko na lata 2022-2024*. Głównym celem Programu, który został zawarty w niniejszej Uchwale wskazuje na – tworzenie warunków umożliwiających realizowanie spójnego systemu na rzecz wzmocnienia rodziny i opieki nad dzieckiem i rodziną. Z kolei w celach szczegółowych skupiono się na: stworzeniu systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zmniejszaniu skali zjawiska wychowywania dzieci poza rodziną biologiczną oraz na wypadek zajścia konieczności umożliwienie dzieciom wychowywania w pieczy zastępczej. W Uchwale zawarto ponadto przewidywane efekty realizacji programu, do których należą: poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających

trudności wychowawcze, przywrócenie rodzinie zdolności do wypełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych i powrotu dziecka do rodziny i pozostawienie dzieci w miejscu zamieszkania.

Wg raportu o stanie gminy za rok 2023, GOPS w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” objął wsparciem 62 uczniów, liczba przyznanych świadczeń – 9 642, w ramach Programu wsparciem objęto ponadto 5 rodzin. W ramach Karty Dużej Rodziny GOPS wydał 15 sztuk kart obejmujących rodziny liczące co najmniej troje dzieci.

Dane zawarte w poniższej tabeli przedstawiają, że liczba świadczeń udzielanych przez GOPS w latach 2021-2023 ulegała zmianom. W 2023 r. liczba świadczeń wyniosła 145. Świadczeń rzeczowych dla osób było 71, świadczeń pieniężnych 74 a z kolei świadczeń porad dla osób 41.

Tabela 11 Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS - liczba

	2021	2022	2023
Świadczenia - ogółem	137	153	145
Świadczenia rzeczowe dla osób	51	64	71
Świadczenia pieniężne dla osób	86	89	74
Świadczenia porady dla osób	72	82	41

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej gminy Garbatka-Letnisko

Świadczenia z GOPS w 2023 r., w tym pomoc społeczna:

- zasiłki stałe – wydano 30 decyzji na kwotę 200 169,00zł
- zasiłki okresowe – wydano 20 decyzji na kwotę 34 970,00zł
- Posiłek dla dzieci – skorzystało 62 dzieci na kwotę 61 197,00zł
- Usługi opiekuńcze – skorzystało 9 osób koszt 259 560,00zł
- zasiłki celowe – wydano 24 decyzje na kwotę 13 400,00zł
- Odpłatność za dom pomocy społecznej – 1 osoby koszt 67 307,00zł

GOPS prowadzi również pomoc w formie Asystenta Rodziny i Osobistego Asystenta Osoby Niepełnosprawnej.

Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej

Najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej przez GOPS na terenie gminy Garbatka-Letnisko w 2023 r. była: niepełnosprawność, bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba.

Tabela 12 Powody przyznawania pomocy społecznej przez GOPS w Garbatce-Letnisko w latach 2021-2023

	2021	2022	2023
Niepełnosprawność	43	43	41
Bezrobocie	46	41	41
Osoby dotknięte klęską żywiołową	0	0	0
Ubóstwo	40	41	35
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	1	1	4
Długotrwała lub ciężka choroba	41	41	41
Alkoholizm	2	1	1
Inne	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej gminy Garbatka-Letnisko

W poniższej tabeli przedstawiono strukturę odbiorców pomocy społecznej wśród mieszkańców z terenu gminy w podziale na ich aktywność zawodową. Najbardziej liczną grupę beneficjentów pomocy społecznej stanowią bezrobotni bez prawa do zasiłku takich osób w 2023 r. było 50, natomiast najmniejszą (brak - 0) stanowiły osoby studiujące.

Tabela 13 Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową mieszkańców gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023

	2021	2022	2023
Pracuje	4	7	6
Pracuje dorywczo	48	35	40
Nie pracuje	2	15	10
Studiuje	0	0	0
Na rencie lub emeryturze	26	18	20

Na zasiłku dla bezrobotnych	0	b.d.	b.d.
Bezrobotny bez prawa do zasiłku	b.d.	50	50
Inne	b.d.	b.d.	b.d.
b.d – brak danych			

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej gminy Garbatka-Letnisko

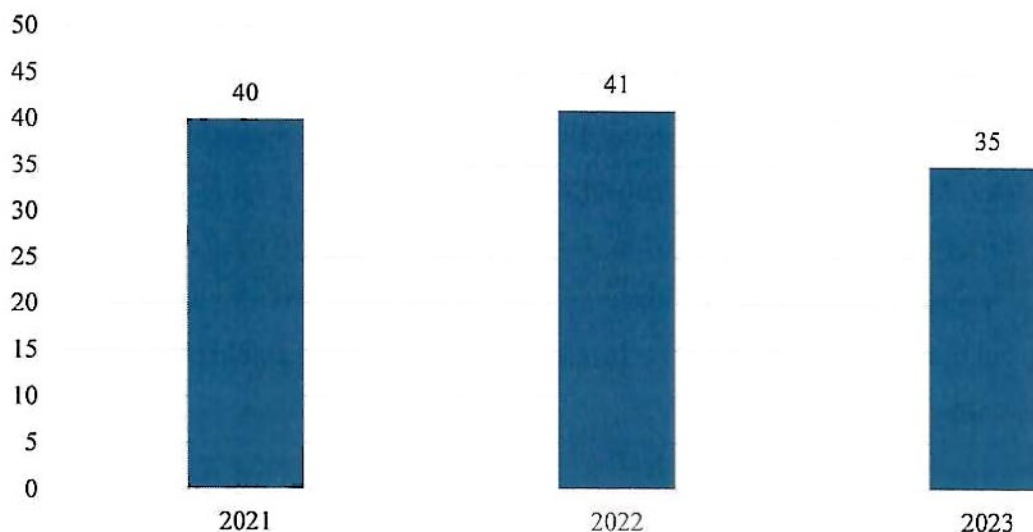
Ubóstwo

Ubóstwo określa się jako stan warunków bytowych uniemożliwiający zaspokajanie podstawowych potrzeb, funkcji życiowych. Przyczyny i konsekwencje ubóstwa często trudno od siebie oddzielić. Zarówno skutkiem jak i czynnikiem mogą być np. dezintegracja rodziny, rozwój przestępczości, marginalizacja, nierówny start dzieci i młodzieży, patologie społeczne czy niepełnosprawność.

Dodatkowo, nieodpowiednia działalność organów państwowych może zniechęcać do poprawy swojej sytuacji materialnej (np. płaca minimalna) czy też prowadzić do bierności i niezaradności życiowej (system zasiłków i świadczeń) całych grup społecznych. Zagrożenie ubóstwem dotyczy zwłaszcza rodzin wielodzietnych i niepełnych, kręgów patologii społecznej, osoby niepełnosprawne, grupy mniejszościowe, ludzi posiadających niskie kwalifikacje zawodowe, migrantów, ludzi starych. Analizując problem ubóstwa nie możemy pominąć dynamicznie zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej kraju. Sytuacja epidemiologiczna, w jakiej znalazła się Polska od marca 2020 roku z powodu pandemii COVID-19 i związane z nią ograniczenia w istotny sposób wpłynęły na rynek pracy, wysokość wynagrodzeń, ceny i inne zjawiska, takie jak m.in. izolacja społeczna czy przemoc domowa, w sposób bezpośredni i pośredni związane z występowaniem ubóstwa. Prawdopodobnie utrzymująca się niekorzystna sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w znacznym stopniu przyczyni się do zwiększenia zasięgu ubóstwa w skali całego kraju.

Poniższy wykres przedstawia udział liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej oferowanej przez tamtejszy GOPS z powodu ubóstwa. W 2023 r. liczba takich rodzin wyniosła 35.

Wykres 2 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w gminie Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Garbatce-Letnisko

Rada gminy Garbatka-Letnisko w dniu 30.11.2023 r. podjęła w drodze *Uchwały nr LVI/327/23/ przyjęcie wieloletniego programu osłonowego „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028*”. Głównym celem Programu jest zapewnienie pomocy osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, dzieciom wychowującym się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Ponadto celem jest również zapewnienie wsparcia finansowego organom prowadzącym publiczne szkoły podstawowe w organizacji stołówek oraz miejsc spożywania posiłków w szkołach.

W ramach Programu przedstawiono 3 moduły:

- Moduł dla dzieci i młodzieży;
- Moduł dla osób dorosłych;
- Moduł dla organizacji stołówek oraz miejsc spożywania posiłków w szkołach.

W 2023 r. w ramach realizacji programu wsparciem objęto 49 dzieci i 20 dorosłych w zakresie dożywiania. Podmiotem realizującym Program w module 1 oraz 2 jest GOPS jako jednostka samorządowa pomocy społecznej we współpracy z innymi samorządowymi jednostkami organizacyjnymi gminy do, których na co dzień uczęszczają dzieci i młodzież z terenu gminy. Koordynatorem Programu jest Kierownik GOPS a realizatorem modułu 3 Programu są organy prowadzące publiczne szkoły podstawowe. Finansowanie Programu opiera się na środkach własnych gminy oraz dotacji z budżetu państwa otrzymanej w ramach dofinansowania wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028.

Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność

Problem długotrwałej choroby dotyczy osób, które z powodu posiadanego schorzenia pozostają przez długi czas pod opieką lekarską, a choroba, na którą cierpią, często nie jest możliwa do całkowitego wyleczenia, a jedynie minimalizowane są jej objawy. Ciężka choroba natomiast to taka, która zagraża życiu człowieka. Otrzymanie pomocy społecznej z powodu długotrwałej choroby jest uzależnione również od tego, w jakim stopniu posiadane schorzenie utrudnia życie wnioskodawcy. Uwzględniane są takie okoliczności jak: wydatki ponoszone w związku z zakupem leków, wydatki związane z wyjazdami do specjalistów, utrudnienie w podjęciu zatrudnienia.

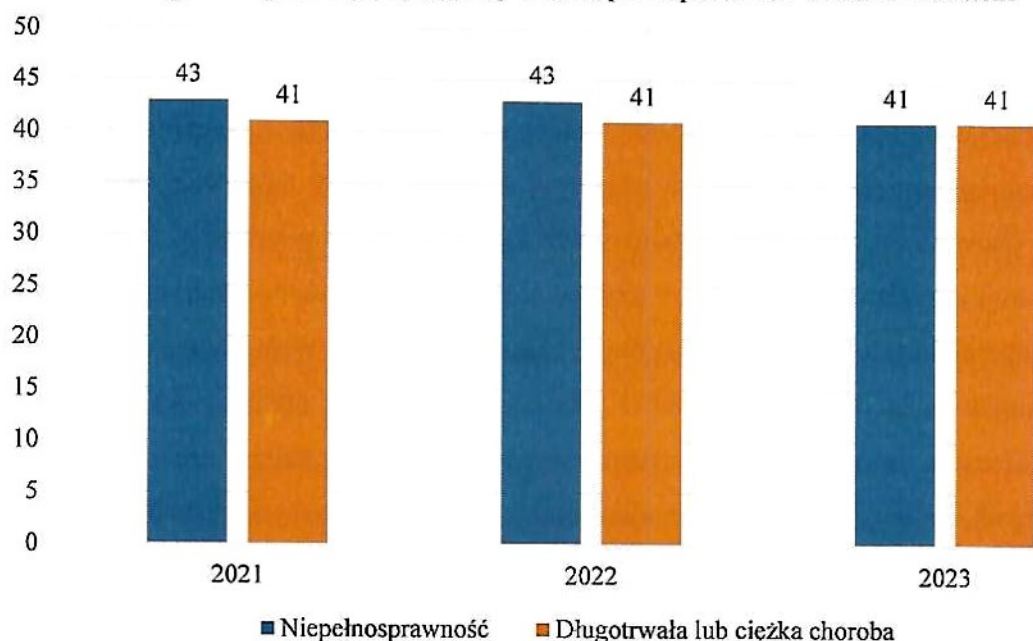
Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych definiuje osoby niepełnosprawne, jako osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej. Osoby niepełnosprawne to również te, które uzyskały orzeczenie o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów oraz dzieci posiadające orzeczenie o niepełnosprawności przed ukończeniem 16 roku życia.

Samotnej osobie niepełnosprawnej oraz przewlekle chorej, która wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Nową formą usług opiekuńczych, która została wprowadzona pod koniec lipca 2023 r. na mocy nowelizacji Ustawy o pomocy społecznej są usługi sąsiedzkie. Usługi sąsiedzkie obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgnacyjną, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji, oraz w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności (jak np. wspieranie nabywania i rozwoju umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, pomoc w życiu społecznym, w załatwianiu spraw urzędowych i uzyskaniu zatrudnienia, wspieranie procesu leczenia i rehabilitacja fizyczna). Usługi te są świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym (posiadające np. kwalifikacje do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, pedagoga, psychologa, pielęgniarki, asystenta osoby niepełnosprawnej, rehabilitanta).

Dane z GOPS w Garbatce-Letnisko wskazują, że liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z wymienionych poniżej powodów ulegała zmianom. Z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2021-2023 liczba w każdym roku była na bardzo zbliżonym poziomie. W 2023 r. liczba rodzin z powodu dwóch wymienionych przyczyn wyniosła po 41.

Wykres 3 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Garbatka-Letnisko z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2021-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej gminy Garbatka-Letnisko

Samotnej osobie niepełnosprawnej oraz przewlekle chorej, która wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Nową formą usług opiekuńczych, która została wprowadzona pod koniec lipca 2023 roku na mocy nowelizacji Ustawy o pomocy społecznej są usługi sąsiedzkie. Usługi sąsiedzkie obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgnacyjną, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji, oraz w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Proces starzenia się społeczeństwa powoduje zapotrzebowanie na podstawowe usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania. Rzutuje to bezpośrednio na kierunki i ilość świadczonych usług z zakresu pomocy społecznej. Dla gminy wskaźniki te (liczba osób w wieku poprodukcyjnym w gminie, liczba osób korzystających z usług

opiekuńczych w poprzednich latach, liczba osób umieszczanych w domach pomocy społecznej w poprzednich latach itp.) pozwalają prognozować liczbę osób wymagających pomocy w postaci usług podstawowych i specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym psychiatrycznych, asystentury, pomocy sąsiedzkiej, opieki wytechnieniowej.

Osobie pełnoletniej, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie z zaburzeniami psychicznymi, osobie bezdomnej, osobie opuszczającej pieczę zastępczą w rozumieniu przepisów o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, młodzieżowy ośrodek wychowawczy, okręgowy ośrodek wychowawczy, zakład poprawczy, schronisko dla nieletnich, a także cudzoziemcowi, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, może być przyznane wsparcie w mieszkaniu treningowym lub wspomagany. Na terenie gminy Garbatka-Letnisko nie funkcjonują mieszkania treningowe ani mieszkania wspomagane.

Osobie wymagającej całodobowej opieki, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Dom Pomocy Społecznej świadczy usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu (określonego rozporządzeniem Ministra), w zakresie i formach wynikających z indywidualnych potrzeb osób w nim przebywających. Osoby wymagające pomocy kierowane są do odpowiedniego typu placówki zlokalizowanej jak najbliżej miejsca zamieszkania osoby kierowanej lub innej placówki gdy wskazania były inne.

Bezrobocie

Bezrobociem określa się stan, w którym część zasobów pracy w wieku produkcyjnym jest zdolna do pracy, poszukuje jej, ale nie znajduje zatrudnienia. Innymi słowy, to efekt nierównowagi pomiędzy podażą na pracę a jej popytem. Na bezrobocie mają wpływ dwa rodzaje czynników: płacowe i pozapłacowe. Pierwsze są mechanizmem regulacji rozmiaru bezrobocia płacą realną. Czynniki pozapłacowe natomiast ograniczają popyt na pracę lub zwiększają jej podaż. Ten rodzaj zagrożenia społecznego niesie za sobą nie tylko negatywne konsekwencje dla osoby bezrobotnej pogarszając sytuację materialną, czy niekorzystnie wpływając na jej kapitał społeczny, ale także dla gospodarki kraju. Bezrobocie prowadzi do utraty produkcji, państwo zostaje obciążone finansowo, ponieważ następuje wzrost wydatków na świadczenia socjalne, a także słabnie kapitał ludzki.

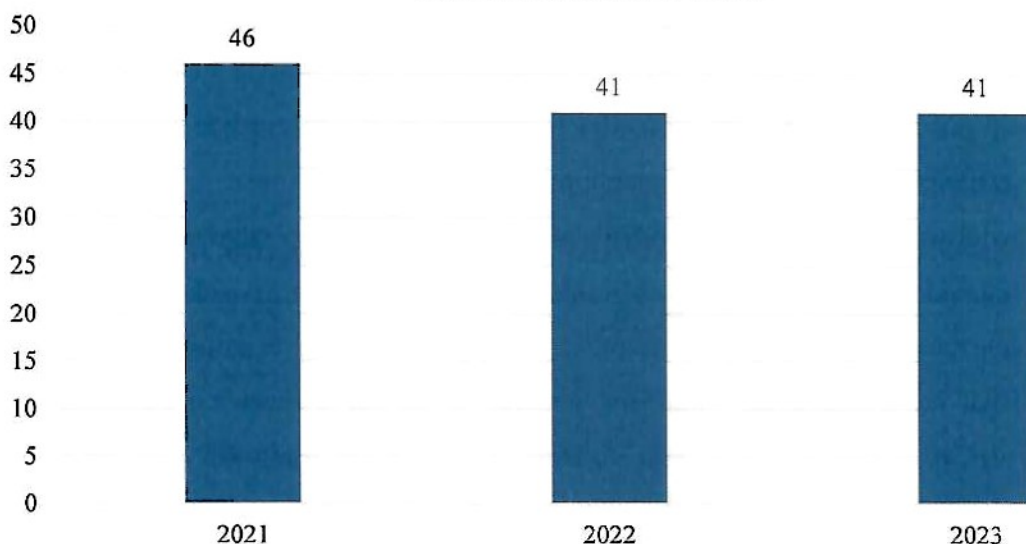
Bezrobocie rejestrowane w gminie wyniosło:

- w 2023 r. – 210 osób (114 kobiet i 96 mężczyzn),
- w 2022 r. – 230 osób (130 kobiet i 100 mężczyzn),
- w 2021 r. – 269 osób (154 kobiet i 115 mężczyzn).

Sytuacja pod względem ilości osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym wydaje się na stabilnym i korzystnym poziomie. Odsetek osób bezrobotnych jest na dość niskim poziomie, z roku na rok widoczny jest spadek liczby osób bezrobotnych co jest pozytywnym aspektem, świadczącym o poprawie kondycji na lokalnym rynku pracowniczym.

Dane GOPS w Garbatce-Letnisko odnośnie osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia na przestrzeni ostatnich 3 lat pokazują, że liczba jest bardzo mocno zbliżona do siebie i w 2023 r. 41 osób skorzystało ze wsparcia z powodu bezrobocia.

Wykres 4 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Garbatka-Letnisko z powodu bezrobocia w latach 2021-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej gminy Garbatka-Letnisko

Sytuację pozostawania bez pracy, wskutek długotrwałej bezczynności, bezrobotny może traktować jako sposób na życie. Wydłużający się okres bez zatrudnienia może spowodować, iż bezrobotni będą bardziej skłonni zaakceptować swoją sytuację. Sprzyja to tendencji do godzenia się na niższy standard życia, na uzależnienie od pomocy innych, do zmniejszenia aktywności poszukiwania. Długotrwałe pozostawanie bez pracy stwarza zagrożenie patologią społeczną, zmniejsza szansę znalezienia zatrudnienia, a tym samym powoduje degradację materialną i izolację społeczną jednostki⁵.

⁵ Kozłowska B., *Długotrwałe bezrobocie [w:] „Rynek pracy”, nr 1, Studia i Opracowania, KUP, Warszawa 2001.*

Bezradność opiekuńczo-wychowawcza, potrzeba ochrony macierzyństwa

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania go do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak specjalistycznego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w dalszym ciągu stanowią znaczny odsetek klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu oraz problemy w pełnieniu ról rodzicielskich współtłustnieją z innymi trudnościami takimi jak: uzależnienie od alkoholu i środków psychoaktywnych, przemoc domowa, przestępczość, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, małżeńskich, zawodowych. Ważne jest zatem systematyczne monitorowanie tych środowisk przez pracowników socjalnych, wspieranie ze strony asystentów rodziny, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych grup zawodowych kontaktujących się z rodziną. Specyfika rodzin niewydolnych wychowawczo wymaga od służb pomocowych zintegrowania działań skierowanych na dziecko i rodzinę w sposób wielodyscyplinarny.

Obowiązek wspierania rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji, niemogącej realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa przede wszystkim na jednostkach samorządu

terytorialnego oraz organach administracji rządowej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła zadania gminy i powiatu. Po stronie gminy jest praca z rodzinami biologicznymi, zaś działania powiatu skupiają się przede wszystkim na pracy z rodzinami zastępczymi. Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez działania wspomagające rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w opiece w pieczy zastępczej.

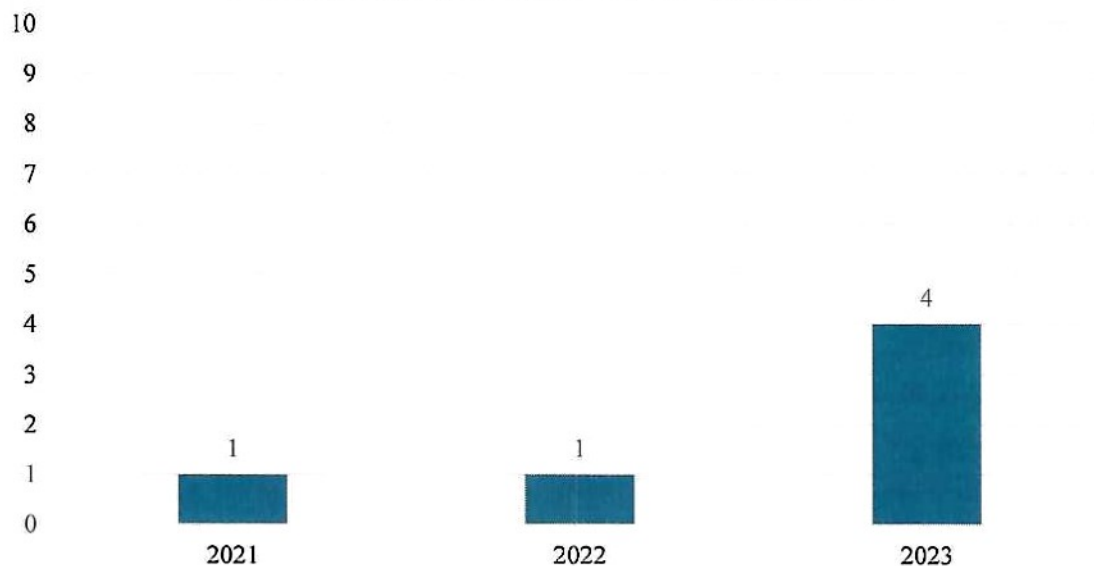
Efektem podejmowanych działań w ramach systemu ma być zapewnienie rodzinie takiej pomocy, która wyeliminuje zagrożenie zabrania dziecka z rodziny biologicznej. Obowiązek ten realizowany powinien być we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Asystent rodziny pracuje w rodzinach, w których występują trudności opiekuńczo-wychowawcze, w szczególności w rodzinach niepełnych, wielodzietnych i borykających się z niepełnosprawnością dziecka. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania. Celem asystenta rodziny jest przede wszystkim mobilizacja, wsparcie rodzin oraz wspólne rozwiązywanie ich problemów. Oprócz tego, rodziny mogą liczyć na wsparcie emocjonalne i poradnictwo. Asystent zmierza do tego, aby wzbudzić u podopiecznych dążenie do zmiany swojej sytuacji życiowej. Realizacja zadań z zakresu wspierania rodziny zgodnie z *Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej*. Rada gminy Garbatka-Letnisko podjęła *Uchwałę Nr XXXVII/241/22 z dnia 03.08.2022 r. w sprawie uchwalenia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla gminy Garbatka-Letnisko na lata 2022-2024* gdzie wskazano dwa zadania z zakresu działalności asystenta rodziny: zapewnienie pomocy rodzinom bezradnym i niewydolnym w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez przydzielenie asystenta rodziny oraz monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem rodziny. Termin realizacji tych zadań wyznaczono na lata 2022-2024. Celem głównym Programu jest tworzenie warunków umożliwiających realizowanie spójnego systemu na rzecz wzmacniania rodziny i opieki nad dzieckiem i rodziną. Z kolei w celach szczegółowych wyznaczono za cele: stworzenie systemu wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Ponadto GOPS planuje w 2025 r. zrealizować Program pod nazwą „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”, który ma być współfinansowany ze środków Funduszu Solidarnościowego otrzymanych od Ministra Rodziny i Polityki Społecznej.

Z danych GOPS wynika, że liczba osób korzystających z pomocy społecznej, której powodem jest bezradność opiekuńczo-wychowawcza jest bardzo niska, w latach 2021-2022 było to po jednej osobie, natomiast w 2023 r. takich osób było 4.

Wykres 5 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Garbatka-Letnisko z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w latach 2021-2023

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej gminy Garbatka-Letnisko

Do roku 2017, Ustawa z 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej była jedynym podstawowym aktem prawnym, który definiował różnorodne formy wsparcia rodziny na poziomie gminy. W grudniu 2016 roku Rada Ministrów podjęła uchwałę w sprawie przyjęcia kompleksowego programu wsparcia dla rodzin „Za życiem”. W ślad za programem została uchwalona Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Wspomniane dokumenty zaczęły obowiązywać w styczniu 2017 roku. „Za życiem” wspiera rodziny z osobami niepełnosprawnymi, a w szczególności wychowujące niepełnosprawne dzieci. Proponowana przez rząd pomoc obejmuje kompleksowe rozwiązania dotyczące wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin, wczesnego wspomaganie dziecka i jego rodziny, usług wspierających i rehabilitacyjnych oraz wsparcia mieszkaniowego. Zgodnie z nowymi przepisami rodzinom, w których urodzi się dziecko z ciężką i nieodwracalną niepełnosprawnością albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przysługuje jednorazowe świadczenie w wysokości 4 tys. zł. Ustawa „Za życiem” przewiduje również m. in. że przewodnikiem po systemie wsparcia dla rodzin, w których

urodzą się dzieci z niepełnosprawnością lub ciężką chorobą, będzie asystent rodziny, którego zadaniem będzie koordynowanie dostępnej pomocy. Ustawa ma również znacznie usprawnić dostęp do świadczeń zdrowotnych.

Karta Dużej Rodziny jest wydawana dla rodziny, które posiadają lub wychowywały w przeszłości co najmniej troje dzieci. W związku z posiadaniem takiej karty mają możliwość skorzystania z wielu zniżek. Rodzice otrzymują KDR dożywotnio, natomiast dzieci do ukończenia 18 roku życia lub maksymalnie do 25 lat w przypadku nauki w szkole. Obsługę funkcjonowania Karty Dużej Rodziny realizuje GOPS, który w 2023 r. wydał 15 sztuk kart.

Uzależnienia

Podstawą prawną działań gminnych związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Wymienione ustawy tworzą spójny system umożliwiający samorządom terytorialnym prowadzenie lokalnej polityki wobec zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu i narkotyków a także wyznaczają konkretne zadania i wskazują środki na ich realizację.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi stanowi, że prowadzenie działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy. Ich realizacja prowadzona jest w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego przez radę gminy, uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii nakłada na samorząd gminy na równi z organami administracji rządowej obowiązek kształtowania polityki alkoholowej i przeciwdziałania narkomanii.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest powoływana na podstawie art. 4¹ ust. 3 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przez wójta/burmistrza/prezydenta miasta. W skład gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych wchodzi osoba przeszkolona w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (art. 4¹ ust. 4 ww. ustawy), a zasady wynagradzania członków gminnych komisji określa rada gminy w gminnych programach rozwiązywania

problemów alkoholowych (art. 4¹ ust. 5 ww. ustawy). Do ustawowych zadań gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych należy:

- ✓ inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych (wymienionych powyżej) - (art. 4¹ ust. 3 ww. ustawy);
- ✓ podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego (art. 4¹ ust. 3 ww. ustawy);
- ✓ opiniowanie wydawania zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych - zgodność lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami rady gminy, o których mowa w art. 12 ust. 1 i 2 ustawy (limit i lokalizacja punktów, w których sprzedawane i podawane są napoje alkoholowe);
- ✓ kontrola przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż lub podawanie napojów alkoholowych (na podstawie upoważnienia wystawionego przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta) - (art. 18 ust. 8 ww. ustawy).

Na terenie gminy funkcjonuje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Aktem doprecyzowującym funkcjonowanie Komisji jest *Zarządzenie Nr 113/2024 Wójta Gminy Garbatka-Letnisko z dnia 25.09.2024 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu Pracy Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Garbatce-Letnisko*.

Do zadań Komisji, które zostały wyszczególnione w niniejszym Zarządzeniu należą:

1. realizacja zadań zawartych w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na dany rok kalendarzowy,
2. inicjowanie działań w zakresie realizacji zadań własnych gminy związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych,
3. organizowanie posiedzeń zespołu i zaproszenie osób podejrzanych o nadużywanie alkoholu,
4. prowadzenie rozmów z osobami zaproszonymi oraz w razie potrzeby ze świadkami,
5. pomoc ofiarom przemocy domowej,
6. opiniowanie wniosków dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych w zakresie zgodności lokalizacji punktu sprzedaży z uchwałami Rady Gminy,

7. dokonywanie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń,
8. podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego w tym:
 - a) inicjowanie rozmów motywujących z osobami nadużywającymi alkoholu, które zostały zgłoszone do Komisji w celu wszczęcia procedury mającej na celu nałożenie obowiązku leczenia odwykowego,
 - b) kierowanie na badania do biegłego celem wydania opinii o przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania zakładu leczniczego osobom, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują: rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylanie się od obowiązku zaspokajania potrzeb rodziny, systematyczne zakłócanie spokoju i porządku publicznego
 - c) kierowanie do sądów rejonowych wniosków o wszczęcie postępowania w sprawie zastosowania obowiązkowego poddania się leczeniu odwykowemu w zakładzie leczenia odwykowego,
9. opracowanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii oraz bieżącego monitorowania realizacji zadań programu,
10. współpraca z innymi instytucjami zajmującymi się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień i przemocy w rodzinie,
11. wykonywanie innych zadań określonych w art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w gminie Garbatka-Letnisko na lata 2023-2026 to podstawowy dokument polityki społecznej i zdrowia publicznego, który służy realizacji kierunków i celów działań na rzecz poprawy zdrowia, w szczególności w obszarze problemów uzależnień, skierowany do mieszkańców gminy. Dokument zawiera cel główny oraz poszczególne cele szczegółowe, głównym celem jest - prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych, podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców, promocja zdrowego stylu życia w celu ograniczenia szkód zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych, używania innych substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych. Profilaktyka skupiona ma być

na trzech poziomach w zależności od stopnia ryzyka, do których należą: profilaktyka uniwersalna, profilaktyka selektywna oraz profilaktyka wskazująca.

- a) Realizacja gminnego programu prowadzona jest w oparciu o środki własne gminy uzyskane z opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych na podstawie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi wytyczne finansowania oraz Rekomendacje Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.
- b) Dysponentem środków jest Wójt Gminy Garbatka- Letnisko.
- c) Zadania wynikające z powyższego programu realizowane będą na bieżąco przez cały okres jego obowiązywania.

W 2023 r. przeprowadzono łącznie 14 posiedzeń Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gdzie przeprowadzono 11 rozmów. Dokonano jednej kontroli punktu sprzedaży napojów alkoholowych oraz wydano 2 postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

Tabela 14 Działalność KRPA w gminie Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023

	2021	2022	2023
Posiedzenia KRPA (ogółem)	13	13	14
Ogólne posiedzenie Komisji	13	13	14
Przeprowadzone rozmowy	8	8	11
Kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych	0	1	1
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych	6	5	2
Do Komisji wpłynęło:			

Wniosków o leczenie odwykowe	8	8	11
Zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	4	5	3
Wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	2	4	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych gminy Garbatka-Letnisko

Realizując zadania Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowym współpracuje z szeregiem instytucji funkcjonujących na terenie gminy, dzięki czemu możliwe jest podjęcie bardziej skutecznych działań i przeciwdziałania negatywnym zjawiskom oraz zwalczanie licznych problemów związanych z nadużywaniem alkoholu.

W 2023 r. KRPA przeprowadziła jedną kontrolę punktów sprzedaży napojów alkoholowych oraz wydano 2 postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych. Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy przedstawia się następująco:

- do spożycia poza miejscem sprzedaży; (wg zawartości alkoholu):
 - do 4,5% - 12,
 - od 4,5% do 18% - 12,
 - powyżej 18% - 12.
- do spożycia w miejscu sprzedaży; (wg zawartości alkoholu):
 - do 4,5% - 2,
 - od 4,5% do 18% - 1,
 - powyżej 18% - 1.

Na terenie gminy Garbatka-Letnisko nie funkcjonuje Punkt Konsultacyjny, tj. miejsce, do którego mogą zgłosić się osoby będące w potrzebie, wymagające wsparcia psychologicznego, poradnictwa zawodowego czy skierowanym do osób dotkniętych przemocą. Wydaje się być zasadne przeprowadzenie dyskusji nt. ewentualnego powołania Punktu w przyszłości służącego mieszkańcom gminy znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.

Przemoc domowa

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej przez pojęcie przemocy domowej rozumie się: „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej”.

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową.

W myśl art. 6. ust. 2 pkt 2-4 w/w ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej do pozostałych zadań własnych gminy należy:

- ✓ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- ✓ zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia;
- ✓ tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Działania na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie mają charakter interdyscyplinarny, a więc opierają się na współpracy służb, które dysponując wiedzą, doświadczeniem, narzędziami oraz kompetencjami w danej dziedzinie łączą swoje siły, celem udzielenia kompleksowej pomocy rodzinie.

Zgodnie z art. 9b. ust. 1. w/w ustawy Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej.

Do zadań zespołu interdyscyplinarnego należy tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów, o których mowa w art. 9a ust. 3–5 w/w ustawy, w szczególności przez:

- 1) diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym;
- 2) inicjowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych mających na celu przeciwdziałanie przemocy domowej i powierzanie ich wykonania właściwym podmiotom;
- 3) inicjowanie działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 4) opracowanie projektu gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- 5) rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- 6) powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań;
- 7) monitorowanie procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) przekazywanie informacji, o której mowa w art. 9e ust. 3 w/w ustawy oraz dokumentacji, o której mowa w art. 9c ust. 5a w/w ustawy;
- 9) kierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc domową lub programie psychologiczno-terapeutycznym dla osób stosujących przemoc domową;
- 10) składanie, na wniosek grupy diagnostyczno-pomocowej, zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń (Dz. U. z 2022 r. poz. 2151, 2311, 2581 i 2600 oraz z 2023 r. poz. 289 i 535).

W ramach Zespołu Interdyscyplinarnego powoływane są Grupy Diagnostyczno-Pomocowe, które zapewniają interdyscyplinarny, kompleksowy, uwzględniający potrzeby wszystkich członków rodziny, charakter pracy. Do zadań grup diagnostyczno-pomocowych należy w szczególności:

- 1) dokonanie, na podstawie procedury „Niebieskie Karty”, oceny sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 2) realizacja procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej, zwłaszcza w sytuacji wystąpienia ryzyka zagrożenia życia lub zdrowia;
- 3) zawiadomienie osoby podejrzanej o stosowanie przemocy domowej o wszczęciu procedury „Niebieskie Karty” pod jej nieobecność;
- 4) realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową;
- 5) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o skierowanie osoby stosującej przemoc domową do uczestnictwa w programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową albo w programach psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową;
- 6) występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia, o którym mowa w art. 66c ustawy z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń;
- 7) monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej, a także zagrożonych wystąpieniem przemocy domowej, w tym również po zakończeniu procedury „Niebieskie Karty”;
- 8) zakończenie procedury „Niebieskie Karty”;
- 9) dokumentowanie podejmowanych działań, stanowiących podstawę:
 - a) uznania braku zasadności wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”,
 - b) wszczęcia procedury „Niebieskie Karty”;
- 10) informowanie przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego o efektach podjętych działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”.

Szczególną formą pomocy dla osób znajdujących się bezpośrednio jako obiekt przemocy domowej jest procedura „Niebieskiej Karty”, która została opracowana przez Komendę Główną Policji i Komendę Stołeczną Policji na podstawie współpracy z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i wprowadzona w 1998 r. W obecnym stanie prawnym w oparciu o tę procedurę nie jest wymagana zgoda osoby dotkniętej przemocą. Cała procedura oraz wszystkie niezbędne wzory formularzy określone są w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” Rozporządzenie zostało wydane w oparciu o art. 9d ust. 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Czynności z tego

zakresu podejmowane są przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia. Aby wszcząć procedurę wystarczy przesłanka o podejrzeniu, że w konkretnej rodzinie dochodzi do przemocy.

Na terenie gminy m.in. w zakresie obsługi tzw. Niebieskiej Karty działa Zespół Interdyscyplinarnego do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej.

Dane uzyskane z informacji z GOPS w gminie Garbatka-Letnisko wskazują, że 2023 r. był rokiem, w którym w ostatnich 3 latach wydano najwięcej „Niebieskich Kart”, bowiem wydano ich 10, w tym 2 przez GOPS oraz 8 przez organy Policji.

Tabela 15 Liczba założonych Niebieskich Kart w gminie Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023

Procedura Niebieskiej Karty			
	2021	2022	2023
Ogółem, w tym przez:	6	1	10
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	0	0	2
Policję	6	1	8
Inne instytucje i organizację	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej gminy Garbatka-Letnisko

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych

Jednym z głównych założeń niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla gminy Garbatka-Letnisko jest przedstawienie problemów występujących w społeczności lokalnej oraz wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Zdiagnozowanie problemów społecznych było możliwe między innymi poprzez przeprowadzenie badań wśród mieszkańców gminy. Szczegółowe dane z przeprowadzonej diagnozy zostały zamieszczone w raporcie „Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych w gminie Garbatka-Letnisko”.

Podstawowe problemy społeczne w opinii pełnoletnich mieszkańców

Badania miały charakter ankiety i obejmowały mieszkańców z Garbatka-Letnisko, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. Respondenci zostali poinformowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział łącznie 42 osób z czego kobiety stanowiły 42 ankietowanych a mężczyźni 2.

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z uzależnieniami,
- społeczne zaangażowanie mieszkańców gminy,
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie, w tym przekonania dotyczące modelu wychowania dzieci i młodzieży w kontekście stosowania kar fizycznych,
- zagadnienia związane z funkcjonowaniem osób starszych w środowisku lokalnym,
- zagadnienia związane z zaangażowaniem władz lokalnych w rozwiązywanie problemów,
- zagadnienia związane z funkcjonowaniem osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym,
- wpływu pandemii Covid-19 na kondycję psychiczną.

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców:

- ✓ Dorośli mieszkańcy gminy biorący udział w ankiecie uznali, że najbardziej istotnym problemem w ich środowisku lokalnym są problemy opiekuńczo-wychowawcze (rodziców z dziećmi). Z kolei za najmniej istotny wskazali na zjawisko bezdomności wśród osób.

Aktywność społeczna mieszkańców:

- ✓ Mieszkańcy gminy zapytani o to jak oceniają współpracę w zakresie rozwiązywania problemów społecznych pomiędzy władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi. 52% ocenia tę współpracę negatywnie, z kolei 37% oceniło ją pozytywnie, natomiast 11% badanych nie miało w tej kwestii zdania.
- ✓ Większość ankietowanych (65%) uważa, że większość potrzeb w sektorze życia społecznego w ich gminie jest zaspokajana, przeciwnego zdania było analogicznie 35%.
- ✓ 89% ankietowanych w ostatnim roku uczestniczyło w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych na terenie gminy (np. dożynki, uroczystości rocznicowe). Respondenci, którzy nie uczestniczyli w takich wydarzeniach, wskazywali najczęściej na brak wolnego czasu (60%). Mniejszy odsetek ankietowanych wskazał, że nie brał w nich udziału, ponieważ nie mieli wiedzy na temat dostępności oferty wydarzeń (40%). Po 20% ankietowanych wskazało na brak możliwości dojazdu na miejsce zaplanowanego wydarzenia oraz brak zainteresowania z ich strony.
- ✓ Wśród ankietowanych najczęściej wskazywanymi obszarami usług społecznych, które wymagają poprawy w następnych latach należą: oferta edukacyjna i wychowawcza, rekreacja i wypoczynek oraz ochrona zdrowia.

Poczucie bezpieczeństwa:

- ✓ 57% ankietowanych mieszkańców wskazało na istotny problem jakim jest brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców gminy.

Relacje sąsiedzkie:

- ✓ Wśród ankietowanych istnieje przekonanie o bardzo dobrych lub poprawnych relacjach z najbliższymi sąsiadami. Tak zadeklarowało łącznie 93% badanych, a tylko 7% z nich stwierdziło, że ich relacje są niepoprawne.

Przemoc domowa:

- ✓ 23% badanych wskazało, że ma w swoim otoczeniu osoby doświadczające przemocy domowej. Ponadto 23% podejrzewa, że osoby, które znają mogą doznawać przemocy domowej. Należy pamiętać, że przemoc domowa jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób, która jej doznaje, nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza.
- ✓ Wśród badanych 41% ma świadomość tego w jakim miejscu osoba doznająca przemocy może uzyskać pomoc i wsparcie, analogicznie 59% z nich nie posiada takich informacji.

Osoby starsze:

- ✓ Sytuację seniorów w gminie dobrze ocenia 55% ankietowanych, z kolei 39% nie miało w tej sprawie własnego zdania.
- ✓ Zdaniem 75% ankietowanych oferta działań ukierunkowanych na osoby w wieku senioralnym jest na wystarczającym poziomie.

Niepełnosprawność:

- ✓ Respondenci zostali zapytani, czy w ich opinii osoby niepełnosprawne są przez mieszkańców gminy akceptowane. Wg ankietowanych 57% badanych wyrażają stwierdzenie, że osoby niepełnosprawne na terenie ich gminy są w pełni akceptowalne. Przeciwnego zdania jest 2% badanych a 41% nie miało w tym temacie zdania.
- ✓ Zdaniem tylko 2% ankietowanych osoba niepełnosprawna może znaleźć zatrudnienie na terenie ich gminy. Z kolei 59% uważa, że nie ma możliwości znalezienia pracy przez osoby niepełnosprawne z braku ofert pracy dostosowanych do potrzeb takich osób. Natomiast 7% uważa, że osoby niepełnosprawne nie mają możliwości znalezienia zatrudnienia ponieważ pracodawcy nie chętnie zatrudniają takie osoby.

Opieka zdrowotna:

- ✓ Zdaniem 5% badanych wśród mieszkańców gminy stan opieki zdrowotnej na terenie gminy ocenia bardzo dobrze. Z kolei 41% z nich było zdania, że opieka zdrowotna i jej stan ocenia raczej dobrze. Raczej źle i bardzo źle oceniło odpowiednio 27% i 2% ankietowanych. Natomiast 25% badanych nie miało w tej kwestii opinii.

Polityka mieszkaniowa:

- ✓ Pozytywnie (bardzo dobrze lub dobrze) politykę mieszkaniową ocenia w sumie 86% badanych. Przeciwnego (zadowolająca lub zła) zdania jest 13% badanych.
- ✓ Sytuację materialną własnego gospodarstwa domowego pozytywnie (bardzo dobrze lub dobrze) ocenia 75%, z kolei zdania przeciwnego wyrażając negatywną (zadowolająca lub zła) opinię było 25%.

Pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej

Istotną grupą, dzięki której możliwa była prawidłowa identyfikacja problemów społecznych występujących na terenie gminy byli pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. W badaniu udział wzięło 3 pracowników.

Wyniki przeprowadzonego badania ankietowego wśród pracowników GOPS przedstawiają się następująco:

Pracownicy GOPS spośród listy problemów, z którymi borykają się mieszkańcy ich gminy mieli wskazać, które wg nich problemy uchodzą za istotne a, które za najmniej.

Pracownicy wskazali na pięć wg nich najbardziej istotnych problemów (bardzo istotny lub raczej istotny) a należało do nich: niepełnosprawność, zaniedbanie rozwoju dzieci i młodzieży, problemy opiekuńczo-wychowawcze (rodziców z dziećmi), bezradność osób w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego, uzależnienie rodzin od różnych form pomocy społecznej oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Te sześć aspektów uzyskało poparcie wśród 100% pracowników. Najmniej istotnymi (raczej nie istotny lub zdecydowanie nieistotny) problemami, z którymi borykają się mieszkańcy gminy pracownicy uznali: bezdomność, brak poczucia bezpieczeństwa u mieszkańców gminy, pogorszenie kondycji psychicznej w związku z izolacją w czasie pandemii Covid-19 oraz trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. Wskazane cztery problemy przez pracowników w ich ocenie należą do najmniej istotnych w ich gminie.

- ✓ Wszyscy badani pracownicy GOPS zgodnie ocenili, że oferowana pomoc społeczna pomaga mieszkańcom gminy w przezwyciężeniu trudnych sytuacji życiowych.
- ✓ Żaden z pracowników nie odczuwa symptomów wypalenia zawodowego.
- ✓ Wszyscy badani pracownicy stwierdzili, że władze ich gminy są należycie poinformowane o potrzebach pomocy społecznej.
- ✓ W kwestii dotyczącej wychodzenia naprzeciw zgłaszanym przez GOPS potrzebom, wszyscy ankietowani pracownicy byli zgodni, że tak właśnie jest.
- ✓ Wg pracowników najbardziej potrzebne ich zdaniem działania podjęte w ramach instytucji skierowanych do mieszkańców gminy to: wsparcie psychologiczne dla rodzin oraz otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień.
- ✓ Badani pracownicy wszyscy zgodnie dostrzegają potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.
- ✓ Wśród wszystkich badanych pracowników istnieje przekonanie, że większość potrzeb w sektorze życia społecznego w ich gminie jest zaspokajana.
- ✓ Wg badanych pracowników do usług społecznych, które wymagają większych nakładów działań są to: opieka społeczna, bezpieczeństwo publiczne, oferta edukacyjna, opieka zdrowotna oraz profilaktyka uzależnień.

Dzieci i młodzież szkolna

W badaniu wzięli uczniowie klas 4-6 i 7-8 ze szkół podstawowych oraz uczniowie szkół ponadpodstawowych gminy Garbatka-Letnisko.

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była:

- ✓ analiza postaw i przekonań wobec alkoholu;

- ✓ analiza postaw i przekonań wobec wyrobów papierosowych;
- ✓ analiza postaw i przekonań wobec narkotyków;
- ✓ diagnoza uzależnień behawioralnych;
- ✓ rozpoznanie nasilenia zjawiska przemocy rówieśniczej oraz przemocy w rodzinie;
- ✓ analiza form spędzania czasu wolnego.

Wyniki badań:

Relacje z rodzicami, nauczycielami oraz rówieśnikami

Uczniowie ze szkół z terenu gminy Garbatka-Letnisko w zdecydowanej większości deklarują bardzo dobre bądź dobre relację z rodzicami i opiekunami. Tak opowiedziało się 93% uczniów z klas 4-6 i 100% z klas 7-8. Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne/problemowe.

- ✓ Istotnym elementem wpływającym na całokształt życia i dorastania uczniów są wzajemne relacje międzyludzkie z nauczycielami. Bardzo dobrze i dobrze relację z nauczycielami oceniło 79% uczniów z klas 4-6 i 44% z klas 7-8.
- ✓ Niemniej ważnym aspektem są wzajemne relacje uczniów z rówieśnikami, które pozytywnie ocenia 88% uczniów z klas 4-6 i 87% z klas 7-8.

Substancje psychoaktywne: alkohol

- ✓ Uczniowie biorący udział w ankiecie zapytani o to czy osoby w ich wieku piją alkohol, twierdząco odpowiedziało 17% uczniów z klas 4-6 i 41% z klas 7-8.
- ✓ Najczęściej do spożywania alkoholu przez uczniów dochodzi na świeżym powietrzu tak uważa 40% uczniów z klas 4-6 i 29% z klas 7-8 oraz w domu gdzie tak zadeklarowało 20% uczniów z klas 4-6 i 14% z klas 7-8.
- ✓ Najczęstszym powodem sięgania po alkohol wśród uczniów jest chęć zaimponowania innym, tak stwierdziło 25% uczniów z klas 4-6 i 52% z klas 7-8 oraz dla lepszej zabawy i wyluzowania się, taką odpowiedź w swoich deklaracjach zakwestionowało 17% uczniów z klas 4-6 i 43% z klas 7-8.
- ✓ 9% uczniów z klas 7-8 zadeklarowało spożywanie alkoholu co najmniej raz w miesiącu, z kolei wśród uczniów z klas 4-6 rzadziej niż raz w miesiącu alkohol spożywa 2% z nich. Po raz pierwszy po alkohol w wieku poniżej 8 roku życia sięgnęło 8% ankietowanych uczniów z klas 4-6 i 9% z klas 7-8.
- ✓ Najczęściej uczniowie sięgając po alkohol decydują się na piwo oraz wódkę, którą łącznie wskazało po 24% uczniów z obu grup wiekowych.

- ✓ Do głównych powodów dla jakich uczniowie sięgają po alkohol jest nuda oraz ciekawość, takie odpowiedzi deklaruje po 3% uczniów z klas 4-6 i 13% z klas 7-8.
- ✓ Wśród 49% uczniów z klas 4-6 i 57% z klas 7-8 istnieje przekonanie, że każdy może uzależnić się od alkoholu. Z kolei 17% uczniów z klas 4-6 i 48% z klas 7-8 stwierdza, że w miejscu ich zamieszkania osoba niepełnoletnia jest w stanie zakupić alkohol.

Substancje uzależniające: papierosy

- ✓ Jak wynika z przeprowadzonego badania ankietowego wśród uczniów klas z gminy Garbatka-Letnisko, 32% uczniów z klas 4-6 i 74% z klas 7-8 uważa, że ich rówieśnicy palą wyroby nikotynowe. Nie ma wiedzy w tym temacie 37% uczniów klas 4-6 i 22% z klas 7-8.
- ✓ Regularne palenie papierosów deklaruje 13% uczniów z klas 7-8, od czasu do czasu papierosy pali 3% uczniów z klas 4-6. Z kolei raz po papierosa sięgnęło 5% uczniów z klas 4-6 i 4% z klas 7-8.
- ✓ Więcej niż 20 papierosów dziennie pali 75% uczniów z klas 7-8, natomiast między 6 a 10 papierosów dziennie deklaruje 25% z nich. Mniej niż 1 papierosa na tydzień pali 20% uczniów z klas 4-6.
- ✓ Przyczyną sięgnięcia po papierosa z chęci zaimponowania w towarzystwie zadeklarowało 25% uczniów z klas 7-8 oraz tyle samo przyczyną była namowa znajomych. Z chęci spróbowania czegoś nowego taką przyczynę wskazało 20% uczniów z klas 4-6.

Substancje psychoaktywne: narkotyki i dopalacze

- ✓ Wśród uczniów panuje przekonanie, że stosunkowo mała grupa ich rówieśników ma kontakt z narkotykami bądź dopalaczami, tak stwierdza 10% uczniów z klas 4-6 i 22% z klas 7-8.
- ✓ Kwestia zażywania narkotyków lub dopalaczy przez uczniów dotyczy 7% z klas 4-6 oraz 13% z klas 7-8.
- ✓ Do najczęściej wskazywanych miejsc, w których uczniowie z klas 7-8 zażywali narkotyki lub dopalacze były to: własny dom, teren szkoły, okolice sklepu, podczas wycieczek szkolnych i w innych miejscach z poza propozycji. Z kolei wśród uczniów z klas 4-6 jedynym wskazywanym miejscem były okolice sklepu, pozostali uczniowie wskazali, że ta kwestia ich nie dotyczy.
- ✓ Uczniowie z klas 4-6 deklarowali, że narkotyki lub dopalacze udało im się zdobyć od osoby ze słyszenia, tak zadeklarowało 25% z nich. Natomiast wszyscy uczniowie z klas 7-8 jeżeli już sięgali po substancję psychoaktywne to otrzymali je od rodziców.

- ✓ Uczniowie w kwestii dostępności narkotyków lub dopalaczy w ich miejscu zamieszkania jako łatwe w uzyskaniu zadeklarowało 12% uczniów z klas 4-6 i 14% z klas 7-8.

Uzależnienia behawioralne

- ✓ Czas spędzony przed komputerem z innych powodów niż związane z nauką najczęściej osób wskazało przedział czasowy do 4 godzin, tak zadeklarowało 23% uczniów z klas 4-6 i 29% z klas 7-8.
- ✓ Uczniowie zapytani o ich odczucia w przypadku braku dostępu do Internetu przez tydzień czasu w większości deklarowali, że czuli by się raczej normalnie, chociaż trochę brakowało by im tego. Taką odpowiedź wyraziło 55% uczniów z klas 4-6 i 43% z klas 7-8.
- ✓ Uczniowie na graniu w gry komputerowe najczęściej wskazywali przedział czasowy między 1 a 3 godz. dziennie.
- ✓ Wśród uczniów z klas 4-6 najczęściej w Internecie spotykają się z otrzymywaniem złośliwych komentarzy tzw. hejt, cyberprzemoc. Z kolei wśród uczniów z klas 7-8 do najczęściej spotykanego zjawiska w Internecie wg nich dochodzi podczas udostępniania ich prywatnej wiadomości innej osobie, tak stwierdziło 43% z nich.
- ✓ Większość uczniów z obu grup nie grała nigdy w gry hazardowe (na pieniądze). Część z uczniów z klas 4-6 (8%) oraz z klas 7-8 (14%) zadeklarowało, że grało w gry hazardowe 10 lub więcej razy w swoim życiu.
- ✓ Największa część uczniów na korzystaniu z telefonu spędza między 2 a 3 godz. dziennie, tak uważa 38% uczniów z klas 4-6 i 33% z klas 7-8.
- ✓ Uczniowie z klas 4-6 korzystający z telefonu najczęściej wykorzystują go do słuchania muzyki lub korzystania z różnych aplikacji. Z kolei uczniowie z klas 7-8 najczęściej używają telefonu do korzystania z czatu, portali społecznościowych (np. Facebook), pisząc ze znajomymi oraz oglądając filmiki i korzystając z różnych aplikacji.
- ✓ Uczniowie uważają za zjawisko najbardziej powszechne w ich środowisku uzależnienie od smartfona (mediów społecznościowych), natomiast za najmniej powszechnie występujące uznali uzależnienie od hazardu (gry na pieniądze, zakłady sportowe).

Napoje energetyczne

- ✓ Wg 13% uczniów z klas 4-6 i 33% z klas 7-8 uważa, że napoje energetyczne są zdrowe. Spożywanie napoi energetycznych deklaruje 13% uczniów z klas 4-6 i 52% z klas 7-8.

- ✓ Raz w miesiącu po napój energetyczny sięga 71% uczniów z klas 4-6 i 73% z klas 7-8. Z kolei 14% uczniów z klas 4-6 i 9% z klas 7-8 sięga po napój energetyczny przynajmniej raz w tygodniu.

Doświadczenie przemocy

- ✓ Z przemocą fizyczną na terenie szkoły styczność miało 28% uczniów z klas 4-6 i 29% z klas 7-8. Z kolei z przemocą na tle psychicznym do czynienia miało 8% z klas 4-6 i 33% z klas 7-8.
- ✓ Codziennie z przemocą na terenie szkoły styczność ma 6% uczniów z klas 4-6 i 5% z klas 7-8. Natomiast kilka razy w ciągu tygodnia z tym zjawiskiem do czynienia ma 13% uczniów z klas 4-6 i 19% z klas 7-8.
- ✓ Zdecydowana większość uczniów nie doświadczyła nigdy przemocy w domu. Z przemocą domową do czynienia miało 6% uczniów z klas 4-6 i 5% z klas 7-8.
- ✓ Z agresją słowną do czynienia ma 19% uczniów z klas 4-6 i 24% z klas 7-8.

Czas wolny

- ✓ Uczniowie najczęściej swój czas wolny spędzają z rodziną, tak deklaruje 34% uczniów z klas 4-6 i 29% z klas 7-8. Najrzadziej wybieraną opcją spędzania czasu wolnego uczniowie deklarowali jako czas spędzany z innymi osobami, odpowiedź taką wyraziło 8% uczniów z klas 4-6 i 10% z klas 7-8.
- ✓ Wg 45% uczniów z klas 4-6 i 29% z klas 7-8 w ich miejscu zamieszkania jest dostateczna ilość ciekawych propozycji do spędzania czasu wolnego. Z kolei 23% uczniów z klas 4-6 i 43% z klas 7-8 zadeklarowało, że w ich miejscu zamieszkania brakuje propozycji spędzania czasu wolnego i mogłoby być więcej obiektów sportowych takich jak boiska czy pływalnie.

Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Prognozuje się, że cele strategiczne zostaną osiągnięte, a mieszkańcy zostaną zaktywizowani do samodzielnego i konstruktywnego rozwiązywania pojawiających się problemów. Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej. Na podstawie dostępnych danych prognozuje się następujący rozwój sytuacji społecznej w gminie Garbatka-Letnisko:

- dalszy spadek przyrostu naturalnego jak i utrzymywanie się ujemnego salda migracyjnego;
- zwiększanie grupy osób powyżej sześćdziesiątego roku życia, co będzie miało wpływ na politykę w obszarze ochrony zdrowia i pomocy społecznej;
- wzrost zapotrzebowania na specjalistyczną opiekę geriatryczną;
- potrzebę tworzenia warunków sprzyjających funkcjonowaniu rodzin wielodzietnych;
- potrzebę wsparcia rodzin z dysfunkcjami przez asystenta rodziny;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych w stosunku do osób z niepełnosprawnością i ich rodzin;
- zwiększenie szans edukacyjnych i rozwojowych dzieci i młodzieży, zwłaszcza tych ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- dalsze pogłębianie się problemów w środowisku dzieci i młodzieży- pojawianie się nowych zagrożeń;
- utrzymywanie się potrzeb w zakresie usług socjalnych i opiekuńczych, a także specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych przez instytucje pomocy społecznej;
- utrzymywanie się potrzeb pomocy względem osób przewlekle chorych oraz ich rodzin;
- utrzymywanie się występowania zjawiska przemocy domowej i potrzebę jego minimalizacji;
- potrzebę podnoszenia świadomości społecznej w zakresie występowania zjawiska przemocy i sposobów jej przeciwdziałania;
- utrzymywanie się potrzeby niesienia pomocy osobom długotrwale pozostającym bez pracy oraz osobom z wyuczoną bezradnością;
- potrzebę wzmocnienia kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie;

- utrzymywanie się potrzeby udzielania pomocy i wsparcia osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej, zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- wzrost potrzeby zapewnienia pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i ich rodzin;
- konieczność podniesienia poziomu profilaktyki w zakresie rozwiązywania problemów przemocy oraz przeciwdziałania uzależnieniom;
- aktywizację społeczności lokalnych i rozwijanie ekonomii społecznej.

Wdrożenie Strategii ma na celu:

- ✓ poprawę jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych w gminie,
- ✓ zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób ubogich, bezrobotnych, chorych, uzależnionych,
- ✓ wzmocnienie pozycji rodziny w społeczności lokalnej,
- ✓ zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie,
- ✓ zmniejszenie problemu uzależnień w gminie,
- ✓ integrację i aktywizację społeczną mieszkańców gminy.

Osiągnięcie prognozowanych zmian będzie możliwe przy zaangażowaniu wszystkich instytucji działających na terenie gminy, podmiotów społecznych i gospodarczych oraz przedstawicieli społeczności lokalnej jak również wszystkich zainteresowanych mieszkańców gminy.

CZĘŚĆ ANALITYCZNA

Analiza SWOT

Analiza SWOT należy do grupy metod zintegrowanych, czyli badających zarówno samą jednostkę, jak również jej otoczenie. Akronim pochodzi od angielskich wyrazów:

- **Strengths** („S” – siły, atuty, mocne strony),
- **Weaknesses** („W” – słabości, słabe strony),
- **Opportunities** („O” – szanse, okazje, korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym),
- **Threats** („T” – zagrożenia, niekorzystne zjawiska zewnętrzne).

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań. Analizę SWOT dla gminy Garbatka-Letnisko przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16 Analiza SWOT gminy Garbatka-Letnisko

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• skuteczne rozpoznanie przez władze i instytucje lokalne problemów społecznych na terenie gminy, • współpraca instytucji oświatowych, kulturalnych i stowarzyszeń i organizacji pozarządowych z władzami gminnymi, • cykliczne wydarzenia kulturalne i sportowe, • dostęp mieszkańców gminy do podstawowej edukacji i opieki przedszkolnej, • wykwalifikowani pracownicy GOPS i innych instytucji zaangażowanych w rozwiązywanie problemów społecznych, • prowadzenie działań profilaktycznych dla dzieci i młodzieży,	• zmniejszająca się liczba mieszkańców gminy, • ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego, • postępujący proces starzenia się społeczeństwa (wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym), • brak miejsc opieki dla dzieci do 3 roku życia tzw. żłobków, • zbyt niska skala działań zachęcających inwestorów zewnętrznych do tworzenia nowych miejsc pracy w gminie, • niedostateczna liczba i niska atrakcyjność ofert pracy dla osób niepełnosprawnych, • postawa obojętności części społeczności lokalnej wobec negatywnych zjawisk występujących na poziomie lokalnym, • wzrost liczby wydawanych „Niebieskich Kart”,

• funkcjonowanie Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, • implementacja założeń programów osłonowych dla mieszkańców, • współpraca jednostek samorządu terytorialnego z różnymi środowiskami lokalnymi, • pozytywna ocena sytuacji mieszkaniowej i materialnej swojego gospodarstwa domowego, • pozytywna ocena wzajemnych relacji mieszkańców z sąsiadami, • dobra ocena sytuacji gospodarczej seniorów, • odpowiednia oferta działań skierowanych dla seniorów, • dobra dostępność szkolnictwa podstawowego, • działalność Gminnej Biblioteki Publicznej pełniącej funkcję Gminnej Instytucji Kultury, • działalność organizacji pozarządowych, stowarzyszeń i Kół Gospodyń Wiejskich, • udział gminy w programach służących wsparciu i aktywizacji seniorów i osób niepełnosprawnych np. „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej”.	• problemy opiekuńczo-wychowawcze (rodziców z dziećmi) jak istotny problem mieszkańców, • niska stopa życiowa części mieszkańców, • występujący problem u części społeczeństwa związany z nadużywaniem alkoholu oraz zażywania środków i substancji psychoaktywnych, • problem z występowaniem uzależnień od substancji psychoaktywnych i używek wśród dorosłych oraz dzieci i młodzieży, • występujący problem z zatrudnieniem przed przedsiębiorców osób niepełnosprawnych, • problem z uzależnieniami behawioralnymi wśród dorosłych oraz dzieci i młodzieży, • niska ocena jakości oferty edukacyjnej i wychowawczej, • narastający problem negatywnych zjawisk i sytuacji za sprawą Internetu, • duży odsetek uczniów spędzających czas przed komputerem z innych powodów niż kwestie edukacji, • występujący problem zjawiska przemocy w rodzinie wśród mieszkańców i uczniów, • znaczny odsetek mieszkańców nie uczestniczący w życiu kulturalno-integracyjnym,
--	--

	• niedostateczna liczba miejsc spędzania czasu wolnego • niedostateczny dostęp do opieki zdrowotnej, • niewystarczająca liczba działań profilaktyczno-edukacyjnych, informacyjno-edukacyjnych i szkoleniowych w zakresie uzależnień i przemocy, • brak ośrodków wsparcia dla osób starszych i z niepełnosprawnością, • niska aktywność mieszkańców gminy m.in. w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
• wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemów zdrowotnych i zagrożeń społecznych, • możliwość korzystania z programów z zakresu pomocy społecznej współfinansowanych ze środków rządowych i unijnych, • wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w sektorze pomocy społecznej, • zacieśnienie współpracy instytucji pomocy społecznej z instytucjami sektora publicznego, organizacjami społecznymi oraz lokalną wspólnotą, • samoorganizacja i wzrost aktywności sektora pozarządowego w aplikowaniu o środki zewnętrzne,	• wykluczenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych, • rosnące zapotrzebowanie na usługi społeczne wynikające z procesów starzenia się społeczeństwa i wzrostu liczby osób niepełnosprawnych oraz wymagających opieki, • zagrożenia funkcjonowania rodziny w związku z problemem uzależnień, bezrobocia, długotrwałego ubóstwa i przemocy, • niekorzystne wzorce zachowań (agresja, przemoc, uzależnienia) płynące z nowoczesnych mediów, • wzrost dostępności substancji psychoaktywnych dla dzieci

• rozwój infrastruktury odpowiadającej zmieniającym się potrzebom społecznym, • wzrost udziału instytucji kulturowych w kształtowanie właściwych postaw i wzorców społecznych, • wzrastający poziom świadomości społecznej na temat starzenia się społeczeństwa i zdrowego trybu życia, • postępujący rozwój nowych koncepcji walki z problemami społecznymi i metodami funkcjonowania instytucji pomocy społecznej, • promowanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców, • rosnąca świadomość społeczna na temat problemów związanych z uzależnieniami i przemocą domową, • pomoc rodziny dla osób starszych, • budowa i rozwój sektora ekonomii społecznej i solidarnej, • uruchamianie wolontariatu, • szansa zasilenia budżetów NGO ze środków zewnętrznych.	• i młodzieży oraz pojawianie się nowych rodzajów uzależnień, • obniżający się wiek inicjacji alkoholowej i narkotykowej, • rozwarstwianie się społeczeństwa, podział na biednych i bogatych, • bierność i pasywność osób objętych pomocą społeczną, nasilanie się postaw roszczeniowych, • występowanie zjawiska wyuczonej bezradności i uzależnienia od pomocy społecznej, • ograniczenia prawne oraz brak stabilności przepisów, trudności w ich interpretacji, • postępujące zjawisko przemocy szkolnej i agresji, a także autoagresji wśród dzieci i młodzieży, • utrzymująca się liczba rodzin dysfunkcyjnych, • obniżenie się wieku inicjacji alkoholowej, • rosnący dostęp do środków psychoaktywnych, • niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej, • delegowanie coraz większej ilości zadań władzom lokalnym w nieproporcjonalnej wielkości, w stosunku do wysokości przekazywanych środków finansowych.
---	---

Źródło: opracowanie własne

CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Adresatem Strategii jest ogół społeczności lokalnej. Punktem wyjścia dla opracowania Strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy Garbatka-Letnisko pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w gminie. Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2025–2030, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań. W Strategii wyróżniono:

- wizję: jest pożądanym obrazem przyszłości, który osoby biorące udział w procesie decyzyjnym pragną wykreować
- misję: stanowi cel nadrzędny przy planowaniu działań rozwojowych w gminie;
- cele strategiczne: wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązywania problemów społecznych w gminie;
- cele operacyjne: są celami szczegółowymi dla celów strategicznych, zawierają propozycje kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Wizja niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych brzmi następująco:

Gmina Garbatka-Letnisko zapewniająca bezpieczne i prawidłowe warunki do życia i osiedlania się nowych mieszkańców, gwarantująca zaspokojenie potrzeb oraz w razie potrzeby zapewniająca wsparcie osobom i rodzinom.

Sformułowana wizja pozwala na sformułowanie misji jaką jest na lata 2025-2030:

Stworzenie dla mieszkańców gminy Garbatka-Letnisko sprzyjających i bezpiecznych warunków do funkcjonowania w lokalnym środowisku przy zapewnieniu wysokiej jakości i dostępu do usług publicznych, systemu wsparcia rodzin i osób będących w potrzebie oraz włączenie mieszkańców do udziału w życiu społecznym gminy.

Cele i kierunki działań

Wprowadzanie zmian społecznych na terenie gminy poprzez realizację celów strategicznych i operacyjnych, zaowocuje ograniczeniem skutków rozpoznanych problemów społecznych, intensyfikacją rozwoju społecznego w gminie oraz poprawą jakości życia mieszkańców.

Wdrażanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Garbatka-Letnisko na lata 2025-2030 opierać będzie na realizacji pięciu celów strategicznych, które szczegółowo opisano poniżej.

CEL STRATEGICZNY NR 1: *Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz wzmacnianie kompetencji zawodowych i integracja społeczna mieszkańców.*

CEL OPERACYJNY NR 1: *Zabezpieczenie prawidłowej opieki i wsparcia dla osób w wieku senioralnym, niepełnosprawnych i dotkniętych długotrwałą chorobą oraz tworzenie korzystnych warunków do ich aktywnego włączenia w życie społeczne.*

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Wsparcie w postaci pomocy finansowej i rzeczowej dla osób w wieku senioralnym, osób niepełnosprawnych oraz dotkniętych długotrwałą chorobą a także ich rodzinom i/ lub opiekunom.
- Zagwarantowanie dostępu do usług opiekuńczych osobom w wieku senioralnym, niepełnosprawnym oraz dotkniętych długotrwałą chorobą.
- Zapewnienie pracy socjalnej dla osób w wieku senioralnym, niepełnosprawnym i dotkniętych długotrwałą chorobą oraz ich rodzinami.
- Podejmowanie inicjatyw mających na celu zwiększenie dostępności oraz wzrost jakości usług terapeutycznych i rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych.
- Prowadzenie zintegrowanych działań instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów osób starszych, dotkniętych długotrwałą chorobą oraz osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi.
- Organizacja i promocja działalności związanych z kulturą, aktywnością fizyczną i rekreacyjną oraz integracji osób starszych, niepełnosprawnych i dotkniętych długotrwałą chorobą w tym organizowanie cyklicznych imprez i spotkań integracyjnych oraz zajęć i warsztatów.
- Organizacja i wsparcie środowiskowych form pomocy i integracji.
- Podejmowanie inicjatyw i promocja działań związanych z tzw. „dobrym starzeniem się” ukierunkowanych na wydłużenie sprawności, samodzielności oraz aktywności w życiu zawodowym.
- Wspieranie działalności wolontariatu ukierunkowanego na niesienie pomocy osobom w wieku senioralnym, niepełnosprawnym i dotkniętych długotrwałą chorobą.
- Aktywizacja zawodowa i wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

- Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej, komunikacyjnych i społecznych, które w znaczny sposób wpływają na niepełne uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

Wskaźniki monitorujące:

- liczba osób starszych, niepełnosprawnych i długotrwale chorych objętych pomocą społeczną oraz rodzaj i liczba działań,
- liczba świadczonych usług opiekuńczych oraz liczba beneficjentów usług opiekuńczych,
- liczba osób objętych pomocą socjalną oraz liczba i rodzaj podjętych działań,
- liczba podmiotów współpracujących,
- liczba podjętych wspólnych działań i inicjatyw oraz liczba osób objętych działaniami,
- liczba i rodzaj działań promujących aktywność kulturalną, fizyczną i rekreacyjną oraz liczba osób uczestniczących,
- liczba dostępnych form wsparcia oraz liczba osób z nich korzystających,
- liczba/ odsetek osób niepełnosprawnych aktywnych zawodowo,
- liczba stworzonych nowych miejsc pracy dostępnych dla osób niepełnosprawnych,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych.

Jednostka realizująca: Gmina Garbatka-Letnisko – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy jako organ wykonawczy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PFRON, PUP, placówki ochrony zdrowia.

Źródła finansowania: Budżet gminy, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

CEL OPERACYJNY NR 2: *Wsparcie systemu bezpieczeństwa socjalnego dla osób żyjących w ubóstwie.*

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej oraz poradnictwa specjalistycznego dla osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej i życiowej.
- Udzielanie wsparcia w formie pomocy rzeczowej i nie rzeczowej.
- Zagwarantowanie dzieciom i młodzieży z rodzin żyjących w ubóstwie dostępu do posiłków w szkołach, stypendiów, artykułów szkolnych oraz kolonii wakacyjnych.
- Opracowanie systemu corocznej oceny zasobów pomocy społecznej.
- Analiza przyczyn ubóstwa i minimalizacja ich skutków i rozmiarów w przyszłości.

- Tworzenie i realizacja programów na rzecz pomocy osobom i rodzinom zagrożonym ubóstwem.
- Realizacja programów mających za cel zaspokojenie podstawowych potrzeb dzieci z rodzin ubogich.
- Opracowanie systemu współpracy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami na rzecz wsparcia rodzin ubogich i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu tych osób.

Wskaźniki monitorujące:

- liczba osób i rodzin zagrożonych ubóstwem,
- liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa,
- liczba dzieci korzystających z pomocy z powodu ubóstwa,
- liczba przeprowadzonych rozmów i porad socjalnych oraz liczba osób i rodzin korzystających z pomocy socjalnej,
- liczba kontraktów socjalnych,
- liczba opracowanych dokumentów dot. oceny zasobów społecznych gminy,
- liczba podjętych działań i zrealizowanych programów na rzecz osób ubogich,
- liczba rodzin i dzieci objętych programami,
- liczba dzieci z rodzin ubogich, które objęto dożywianiem w trakcie nauki w szkole i w domu,
- liczba dzieci z rodzin ubogich, którym zorganizowano wypoczynek w czasie ferii letnich i zimowych,
- liczba podmiotów współpracujących oraz liczba podjętych wspólnych działań i inicjatyw.

Jednostka realizująca: Gmina Garbatka-Letnisko – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy jako organ wykonawczy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Policja, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe, Kościoły.

Źródła finansowania: Budżet gminy, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

CEL OPERACYJNY NR III: *Zapobieganie zjawisku bezrobocia oraz minimalizowanie występowania negatywnych skutków.*

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej osobom i rodzinom borykającym się z długotrwałym bezrobociem.
- Prowadzenie pracy socjalnej na rzecz osób bezrobotnych i ich rodzin m.in. poprzez zawieranie i realizowanie kontraktów socjalnych.
- Opracowanie projektów skierowanych do osób młodych, bez wykształcenia oraz osób w wieku senioralnym w celu ograniczania zjawiska bezrobocia.
- Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, stażach, organizacji pracy publicznych i interwencyjnych dla osób bezrobotnych.
- Zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w celu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych.

Wskaźniki monitorujące:

- liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia,
- liczba zawartych kontraktów socjalnych,
- liczba zaktywizowanych zawodowo osób bezrobotnych będących beneficjentami ośrodka pomocy społecznej,
- liczba projektów dot. przeciwdziałania bezrobociu.

Jednostka realizująca: Gmina Garbatka-Letnisko – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy jako organ wykonawczy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR.

Źródła finansowania: Budżet gminy, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

CEL OPERACYJNY NR 4: *Profilaktyka i system rozwiązywania problemów związanych z uzależnieniami.*

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i aktualizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii.
- Zwiększenie dostępności do jakościowej pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin.

- Wspieranie działań mających na celu powstawanie i funkcjonowanie grup wsparcia i samopomocy.
- Upowszechnianie wiedzy i promocja informacji na temat uzależnień i promocji zdrowego trybu życia.
- Podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży.
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w zakresie działań związanych z edukacją i profilaktyką nt. uzależnień wśród dzieci i młodzieży oraz dorosłych.

Wskaźniki monitorujące:

- liczba zrealizowanych Programów i liczba podjętych działań w ramach Programów,
- liczba osób, które skorzystały z pomocy terapeutycznej oraz liczba udzielonych porad,
- liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z powodu uzależnień,
- liczba grup wsparcia i samopomocy,
- liczba osób, które podjęły leczenie odwykowe,
- liczba i rodzaj przeprowadzonych działań profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób uczestniczących,
- liczba i rodzaj przeprowadzonych działań edukacyjnych oraz liczba osób uczestniczących,
- liczba podmiotów współpracujących oraz liczba i rodzaj przeprowadzonych wspólnie działań.

Jednostka realizująca: Gmina Garbatka-Letnisko – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy jako organ wykonawczy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Policja, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe, Kościół, Biblioteka w Garbatce-Letnisko, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej, sądy i prokuratura.

Źródła finansowania: Budżet gminy, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

CEL STRATEGICZNY NR 2: *System wsparcia rodzin i przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej.*

CEL OPERACYJNY NR 1: *Utworzenie systemu wspierającego rodziny.*

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja bieżącej diagnozy środowiska lokalnego z uwzględnieniem potrzeb i problemów osób wymagających wsparcia: osób niepełnosprawnych, w wieku senioralnym, długotrwale chorych, żyjących w ubóstwie.
- Realizacja i aktualizacja Gminnego Programu Wsparcia Rodziny.
- Wsparcie i pomoc rodzinom przeżywającym trudności związane z wypełnianiem funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez rozwój systemu poradnictwa specjalistycznego i organizację pracy socjalnej.
- Udzielanie osobom potrzebującym wsparcia w postaci pomocy finansowej, obsługa wypłat świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych i wychowawczych.
- Wsparcie i pomoc dla rodzin zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.
- Organizacja czasu wolnego dla dzieci i młodzieży poprzez ciągły rozwój oferty sportowej i kulturalnej na terenie gminy.
- Organizacja letnich i zimowych wypoczynków dla dzieci i młodzieży.
- Podejmowanie działań na rzecz realizacji programów socjoterapeutycznych.
- Realizacja i upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży programów profilaktycznych.
- Organizacja zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
- Inicjacja i rozwój form integracji rodzin ze społecznością lokalną poprzez m.in. imprezy integracyjne i kulturalne, festyny rodzinne, spektakle, wycieczki i inne formy działalności ukierunkowane na promocję dobrych praktyk na rzecz rodzin i wychowania.
- Współpraca Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi celem analiz sytuacji dzieci i młodzieży z borykającymi się problemami.
- Nawiązywanie współprac Ośrodka Pomocy Społecznej, sądów, placówek oświatowych, Kościoła oraz organizacji pozarządowych i innych podmiotów na rzecz rozwoju dzieci i wspierania rodzin.
- Podejmowanie działań i próba nowych rozwiązań na rzecz ochrony dzieci w rodzinach.

Wskaźniki monitorujące:

- liczba zrealizowanych Programów i liczba podjętych działań w ramach Programów,
- liczba udzielonych porad
- liczba osób i rodzin objętych pomocą socjalną,
- liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz potrzeby ochrony macierzyństwa,

- liczba osób i rodzin korzystających z pomocy finansowej,
- liczba przyznawanych świadczeń rodzinnych, alimentacyjnych i wychowawczych,
- liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny;
- liczba placówek wsparcia dziennego oraz liczba dzieci korzystających z zajęć w placówkach,
- liczba zorganizowanych wydarzeń sportowych i kulturalnych dla dzieci i młodzieży oraz liczba uczestników,
- liczba i rodzaj prowadzonych zajęć pozalekcyjnych oraz liczba uczestników,
- liczba programów oraz liczba dzieci uczestniczących w programach,
- liczba wydarzeń i inicjatyw oraz liczba rodzin i dzieci uczestniczących w wydarzeniach,
- liczba jednostek współpracujących oraz liczba wspólnie podjętych działań.

Jednostka realizująca: Gmina Garbatka-Letnisko – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy jako organ wykonawczy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Policja, placówki ochrony zdrowia, placówki oświatowe, Kościół, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej, sądy i prokuratura.

Źródła finansowania: Budżet gminy, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

CEL OPERACYJNY NR 2: *Przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej i ochrona oraz wsparcie dla ofiar przemocy domowej.*

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i aktualizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy.
- Wsparcie dla osób dotkniętych przemocą domową.
- Organizacja i zapewnienie dostępu dla osób dotkniętych przemocą domową do poradnictwa specjalistycznego.
- Upowszechnianie wśród mieszkańców informacji nt. dostępnych form pomocy dla ofiar przemocy.
- Wzmacnianie wśród mieszkańców świadomości społecznej nt. zjawiska przemocy i sposobów radzenia sobie z problemem poprzez m.in.: organizację akcji lokalnych, udział w ogólnokrajowych kampaniach społecznych w tematyce przeciwdziałania przemocy domowej.

- Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami z terenu gminy na rzecz ograniczenia zjawiska przemocy domowej.

Wskaźniki monitorujące:

- liczba zrealizowanych programów,
- liczba rodzin objętych pomocą i wsparciem,
- liczba interwencji w związku z przemocą,
- liczba Niebieskich Kart,
- liczba podmiotów udzielających wsparcia,
- liczba udzielonych porad,
- liczba osób korzystających z terapii,
- liczba opracowanych i udostępnionych materiałów edukacyjno – informacyjnych,
- liczba podmiotów współpracujących oraz liczba podjętych wspólnie działań,
- liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy sprawcom i ofiarom przemocy domowej,
- liczba zorganizowanych akcji, kampanii społecznych, warsztatów oraz liczba uczestników.

Jednostka realizująca: Gmina Garbatka-Letnisko – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy jako organ wykonawczy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Policja, placówki służby zdrowia, placówki oświatowe, sądy i prokuratura.

Źródła finansowania: Budżet gminy, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

CEL STRATEGICZNY NR 3: *Budowa i rozwój infrastruktury kulturalnej i wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego.*

CEL OPERACYJNY NR 1: *Integracja i aktywizacja społeczna mieszkańców.*

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Podejmowanie inicjatyw skierowanych na pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców oraz zaangażowanie ich w pomoc w rozwiązywaniu lokalnych problemów poprzez np. prowadzenie konsultacji społecznych, kampanii informacyjnych i innych.
- Rozwój i wsparcie dla grup wolontariatu, grup wsparcia i pomocy sąsiedzkiej wśród mieszkańców.

- Integracja wewnątrz środowiskowa i przeciwdziałanie marginalizacji osób niepełnosprawnych, starszych, ubogich, dotkniętych przemocą i uzależnieniami m.in. przez organizację spotkań, imprez tematycznych i wydarzeń kulturalnych.
- Kultywowanie tradycji i wspieranie twórczości ludowej i regionalnej przy udziale Kół Gospodyń Wiejskich, organizację spotkań integracyjnych seniorów.
- Wsparcie oddolnych inicjatyw społecznych.
- Wsparcie merytoryczne działań organizacji pozarządowych i innych podmiotów w zakresie realizacji zadań publicznych przez samorząd gminny.
- Organizacja i prowadzenie działalności świetlic wiejskich.
- Organizacja i promowanie nowych przedsięwzięć kulturalnych o znaczeniu lokalnym i regionalnym.
- Pozyskiwanie środków i zasobów na rzecz organizacji lokalnych inicjatyw i projektów.
- Prowadzenie działalności edukacyjnej związanej z regionem i agroturystycznej w społeczności lokalnej.
- Nawiązywanie współprac międzyinstytucjonalnych na rzecz rozwoju gminy, aktywności mieszkańców oraz integracji społeczeństwa.
- Realizacja i aktualizacja Gminnego Programu Współpracy z NGO.

Wskaźniki monitorujące:

- liczba zrealizowanych programów,
- liczba rodzin objętych pomocą i wsparciem,
- liczba interwencji w związku z przemocą,
- liczba Niebieskich Kart,
- liczba podmiotów udzielających wsparcia,
- liczba udzielonych porad,
- liczba osób korzystających z terapii,
- liczba opracowanych i udostępnionych materiałów edukacyjno – informacyjnych,
- liczba podmiotów współpracujących oraz liczba podjętych wspólnie działań,
- liczba organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy sprawcom i ofiarom przemocy domowej,
- liczba zorganizowanych akcji, kampanii społecznych, warsztatów oraz liczba uczestników.

Jednostka realizująca: Gmina Garbatka-Letnisko – Rada Gminy, jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy jako organ wykonawczy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Policja, placówki służby zdrowia, placówki oświatowe, sądy i prokuratura.

Źródła finansowania: Budżet gminy, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

CEL OPERACYJNY NR 2: *Podniesienie jakości usług społecznych dla mieszkańców.*

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Rozwój umiejętności i systematyczne doszkalać kadry OPS działającej na rzecz podnoszenia jakości obsługi mieszkańców i skuteczniejszego rozwiązywania problemów związanych z pomocą społeczną.
- Budowa i modernizacja infrastruktury społecznej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek.
- Opracowywanie i wdrażanie nowych narzędzi i usług służących zwiększeniu jakości i dostępności świadczonych usług pomocy społecznej.
- Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych np. z funduszy strukturalnych UE oraz budżetu państwa.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba szkoleń dla pracowników OPS;
- ✓ liczba uczestników szkoleń;
- ✓ liczba usług społecznych;
- ✓ liczba obiektów infrastruktury społecznej;
- ✓ liczba projektów.

Jednostka realizująca: Gmina Garbatka-Letnisko – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy, Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, OPS.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, placówki oświatowe, Kościół.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

CEL OPERACYJNY NR 3: *Budowa i rozwój sektora ekonomii społecznej.*

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Stworzenie systemu wsparcia dla organizacji pozarządowych i innych podmiotów w procesie tworzenia oraz utrzymania już istniejących podmiotów ekonomii społecznej.
- Upowszechnianie dobrych praktyk i skutecznych rozwiązań podejmowanych w zakresie ekonomii społecznej.
- Promocja i przekazywanie dobrych wzorców przedsiębiorczości dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Tworzenie i rozwój sieci podmiotów współpracujących na rzecz środowiska lokalnego poprzez podejmowanie działań z zakresu: edukacji, aktywizacji i promocji.

Wskaźniki realizacji:

- ✓ liczba podmiotów ekonomii społecznej na terenie gminy;
- ✓ liczba zadań zleczanych podmiotom ekonomii społecznej;
- ✓ liczba nowopowstałych podmiotów ekonomii społecznej.

Jednostka realizująca: Gmina Garbatka-Letnisko – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy jako organ wykonawczy, OPS.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje pozarządowe, Kościół.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

CEL STRATEGICZNY NR 5: *Podejmowanie działań na rzecz poprawy funkcjonowania i zwiększania kompetencji wychowawczych rodzin.*

CEL OPERACYJNY NR 1: *Stworzenie warunków do właściwego pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych.*

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Realizacja i aktualizacja Programu Wspierania Rodziny.
- Zabezpieczenie miejsc i pobytu dla dzieci w pieczy zastępczej.
- Podejmowanie inicjatyw i upowszechnianie różnych form integracji rodzin ze społecznością lokalną poprzez m.in. organizację wypoczynku rodzinnego, organizację imprez integracyjnych i kulturalnych, organizacja festynów i pikników rodzinnych i innych działań skierowanych na wzmacnianie integracji rodzin.
- Rozwój współpracy Gminnego Ośrodka Pomocy społecznej z placówkami oświatowymi na rzecz bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół oraz wzmacniania współpracy z rodzicami dzieci.

- Zwiększenie liczby i zakresu prowadzonych działań profilaktycznych i aktywnych form pomocy.
- Upowszechnianie informacji dla zainteresowanych rodzin z zakresu poradnictwa rodzinnego, psychologicznego i prawnego jak również uzyskania wsparcia w przypadku doświadczania problemów.
- Oferowanie pomocy prawnej, psychologicznej, terapeutycznej oraz innych form wsparcia dla rodzin znajdujących się w kryzysie.
- Organizacja szkoleń i warsztatów dla rodziców w zakresie wzmacniania roli i ich kompetencji wychowawczych.
- Podejmowanie działań z zakresu wsparcia dla rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób niewydolnych wychowawczo.
- Zabezpieczenie potrzebującym rodzinom znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej wsparcia rzeczowego i finansowego.
- Zapewnienie rodzinom znajdujących się w kryzysie w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych poprzez działalność asystenta rodziny i pracownika socjalnego.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- ✓ liczba rozpowszechnionych informacji,
- ✓ liczba szkoleń i warsztatów dla rodziców podnoszących ich kompetencje rodzicielskie,
- ✓ liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa,
- ✓ liczba rodzin korzystających z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego,
- ✓ liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny,
- ✓ liczba rodzin objętych pomocą pracowników socjalnych,
- ✓ liczba imprez o charakterze kulturalnym mających na celu integrację rodzin.

Jednostka realizująca: Gmina Garbatka-Letnisko – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA, GOKiB

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, Ośrodek Zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościoły.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

CEL OPERACYJNY NR 2: Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiednich warunków do wszechstronnego rozwoju.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Monitoring sytuacji dzieci z rodzin dysfunkcyjnych przy współpracy z placówkami oświatowymi.
- Wsparcie dla funkcjonowania placówek i miejsc dla dzieci i młodzieży poprzez m.in. działalność kół zainteresowań, świetlic wiejskich, klubów, ognisk wychowawczych lub specjalistycznej pracy podwórkowej realizowanej przy współpracy wychowawcy.
- Tworzenie oferty i rozwój infrastruktury aktywnego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w obszarze kultury, sportu i rekreacji.
- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury placówek edukacyjnych i infrastruktury towarzyszącej.
- Budowa i rozwój systemu zajęć pozalekcyjnych skierowanych dla dzieci i młodzieży.
- Realizacja programów i szkoleń wzmacniających kompetencje i umiejętności nauczycieli w celu zwiększenia jakości i poziomu nauczania.
- Organizacja i upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży aktywności sportowej.
- Prowadzenie warsztatów i spotkań dla dzieci i młodzieży na temat niebezpiecznych zjawisk takich jak: agresja, konflikt, przemoc.
- Organizacja kampanii profilaktycznych i innych działań podnoszących świadomość i wiedzę na temat negatywnych zjawisk dla dzieci i młodzieży.
- Podejmowanie działań ukierunkowanych na wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z problematycznych rodzin lub zagrożonych problemem ubóstwa.

Wskaźniki monitorujące (roczne):

- ✓ liczba placówek oświatowych, z którymi podejmowano współpracę w celu monitorowania sytuacji dziecka;
- ✓ liczba dzieci korzystających z zajęć świetlicowych;
- ✓ liczba klubów i stowarzyszeń sportowych;
- ✓ liczba prowadzonych zajęć pozalekcyjnych;
- ✓ liczba zmodernizowanych obiektów szkolnych i edukacyjnych;
- ✓ liczba obiektów szkolnych wyposażonych w nowy sprzęt i narzędzia edukacyjne;
- ✓ liczba działań aktywizujących dzieci i młodzież w szczególności w zakresie rekreacji i sportu;
- ✓ liczba przeprowadzonych warsztatów dla dzieci z zakresu umiejętności społecznych;

- ✓ liczba przeprowadzonych szkoleń dla nauczycieli z zakresu doskonalenia zawodowego;
- ✓ liczba spotkań profilaktycznych z zakresu uzależnienia od substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz promujących zdrowy styl życia;
- ✓ liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych.

Jednostka realizująca: Gmina Garbatka-Letnisko – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy, jako organ wykonawczy, GOPS, GKRPA.

Partnerzy: Instytucje rządowe, samorządowe, organizacje społeczne, organizacje pożytku publicznego, PCPR, fundusz zdrowia, Policja, placówki oświatowe, Kościół, GOKiB.

Źródła finansowania: Budżet gminy, dotacje budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Monitoring i ewaluacja

Monitoring pozwala określić czy strategia jest wdrażana zgodnie z przyjętymi założeniami i wskazuje, czy istnieje potrzeba wprowadzenia odpowiednich korekt, aby osiągnąć zakładane efekty. W praktyce system monitoringu polega na systematycznym zbieraniu, gromadzeniu i przetwarzaniu danych dotyczących stopnia realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przy wykorzystaniu wskaźników monitoringowych, które pozwalają zmierzyć zmiany i porównać osiągnięte rezultaty z tymi, które zakładaliśmy. Monitorowanie SRPS powinno odbywać się na różnych poziomach strategii, tj. w kontekście zaplanowanych celów, działań, budżetu oraz rezultatów.

W celu stworzenia całościowego obrazu realizowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w gminie niezbędne jest tworzenie, przekazywanie i analizowanie corocznie poniższych sprawozdań:

- 1) Oceny zasobów pomocy społecznej;
- 2) Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- 3) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii;
- 4) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Osób Doznających Przemocy Domowej;
- 5) Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny;
- 6) Sprawozdanie ze współpracy gminy Garbatka-Letnisko z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

W latach obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do końca kwietnia każdego roku za rok poprzedzający każda jednostka, która współuczestniczy (jest odpowiedzialna lub jest partnerem) w realizacji celów sporządzi sprawozdania z realizacji wyżej wymienionych programów i projektów (dotyczących problemów społecznych) oraz osiągniętych rezultatów. Sprawozdania przekazywane będą do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Garbatce-Letnisko jako do jednostki koordynującej, który po analizie przygotowuje i przedstawi raport z realizacji Strategii Radzie Gminy. Corocznie sporządzany będzie skrócony raport z realizacji Strategii (na podstawie oceny wskaźników realizacji Strategii w ramach poszczególnych działań).

Sprawozdania ze stopnia realizacji poszczególnych programów i projektów służyć będą bieżącemu monitoringowi realizacji Strategii oraz będą pomocne przy przeprowadzaniu ewaluacji Strategii, a także ewentualnej aktualizacji jej celów i kierunków działań.

Ewaluacja stanowi istotne narzędzie w diagnozowaniu problemów i potrzeb społecznych, wymagających większych nakładów w kontekście osiągania założonych celów strategicznych. To źródło wiedzy niezbędnej do formułowania pogłębionych ocen wdrażania strategii. W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ewaluacja powinna być traktowana jako element horyzontalny – występujący we wszystkich częściach strategii.

Ewaluacja ilościowa przeprowadzana będzie na podstawie analizy danych liczbowych pochodzących ze sprawozdań podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Analiza ta określi poziom realizacji poszczególnych zadań. Projekt ewaluacji musi opierać się na założeniach dotyczących związków pomiędzy prowadzonymi działaniami a ich efektami. Najczęściej spotykanymi kryteriami ewaluacyjnymi są:

- trafność – ocenia adekwatność planowanych celów interwencji i metod jej wdrażania do problemów i wyzwań społeczno-ekonomicznych, które zostały zidentyfikowane w diagnozie;
- skuteczność – ocenia stopień realizacji zakładanych celów (czy osiągnięto to, co zaplanowano), skuteczność użytych metod, instytucji oraz wpływ czynników zewnętrznych na ostateczne efekty;
- efektywność – ocenia relację między nakładami, kosztami zasobami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi) a osiągniętymi efektami interwencji;
- użyteczność – ocenia całość rzeczywistych efektów wywołanych przez interwencję (zarówno tych planowanych, jak i nieplanowanych, tzw. ubocznych), odnosząc je do wyzwań społeczno-ekonomicznych (często już zmienionych w czasie). W odróżnieniu od kryterium trafności, ocena użyteczności jest prowadzona po zamknięciu interwencji lub w jej końcowej fazie wdrażania;
- trwałość – ocenia ciągłość efektów (przede wszystkim pozytywnych) danej interwencji w perspektywie średnio i długookresowej (a więc po zakończeniu interwencji)

Głównym zadaniem ewaluacji jest dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio ze strategią, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze lokalne. Monitoring i ewaluacja pozwalają ocenić stopień realizacji Strategii oraz dokonać jej ewentualnej aktualizacji.

Źródłem danych, które posłużą do ewaluacji mogą być dane statystyczne, sprawozdania z monitoringu, dane z badań społeczności lokalnej i inne.

Strategia będzie podlegała corocznej ewaluacji. Ewaluacja pozwoli na ocenę skuteczności dokumentu w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur, a także ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym również finansowych.

Zaleca się także aktualizację Strategii nie rzadziej niż raz na rok, chyba że wyniki ewaluacji lub czynniki zewnętrzne wskazują na konieczność zmiany celów bądź zadań i programów pomocowych w trybie natychmiastowym. Aktualizacja Strategii powinna obejmować procedurę wprowadzenia zmian do dokumentu oraz niezbędne czynności, formularze oraz schemat działania związany ze zgłaszaniem, analizowaniem i wprowadzeniem korekt. Roczne raporty monitoringowe zawierające wnioski, sugestie i rekomendacje, pozwolą na ocenę skuteczności wdrażanej Strategii oraz dostarczą informacji co do konieczności podejmowania ewentualnych korekt lub aktualizacji strategii. Korekta działań strategicznych może wynikać ze zmian uregulowań prawnych, społecznych, ekonomicznych bądź pojawienia się nowych możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Strategia powinna być aktualizowana po uprzednio przeprowadzonej ewaluacji, na podstawie zawartych w niej wniosków i rekomendacji.

Zarządzanie strategią i analiza ryzyka

Zarządzanie strategiczne jest zbiorem procesów pozwalających w odpowiedni sposób na reakcję na zmiany zachodzące w otoczeniu przy czym pozwala jednocześnie tworzyć i utrzymywać odpowiednie relacje pomiędzy założonymi celami strategicznymi i zasobami. Innymi słowy można powiedzieć, że jest to zbiór wytycznych, którymi można posłużyć się podczas procesu podejmowania decyzji oraz określonych działań w poszczególnych obszarach.

Zarządzanie strategiczne składa się z kilku istotnych elementów, do których zaliczamy:

1. horyzont planowania: czyli określenie długoterminowych kierunków działań, które sięgają od kilku do kilkunastu lat,
2. wątek celów: zbiór wartości, misja oraz cele strategiczne, za pomocą i w ramach, których podejmowanie się właściwe działania,
3. przedmiot zarządzania: traktowany jako spójna całość, gdzie zarządzanie strategiczne integruje funkcję i procesy organizacyjne w jedną strategię,
4. podmiot zarządzania: grupa lub jednostka organizacyjna odpowiedzialna za zarządzanie strategiczne.

Aspekty zarządzania strategicznego w kontekście niniejszej Strategii, podmiotem zarządzania w tym przypadku jest cała gmina, nie tylko jej tkanka społeczna, natomiast jako przedmiot zarządzania należy upatrywać samorząd gminy, jej jednostki organizacyjne oraz partnerów.

W chwili sporządzania dokumentu trudne jest precyzyjne wskazanie zagrożeń jakie mogą wystąpić w trakcie realizacji założeń Strategii. Przyjęte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Garbatka-Letnisko na lata 2025-2030 założenia przewidują określone tendencje, które z mniejszym lub większym prawdopodobieństwem mogą wystąpić w kolejnych latach, jednakże stopień i skala ich nasilenia na dzień dzisiejszy nie jest znana. Z punktu widzenia dynamiki z jaką mamy do czynienia w wielu obszarach życia gospodarczego i społecznego należy mieć na uwadze liczne zaburzenia. Ciągłe monitorowanie i analizowanie występujących zagrożeń na poziomie lokalnym może przyczynić się do złagodzenia niekorzystnych zmian i skutków. Jednakże w celu skutecznej walki z negatywnymi zjawiskami konieczne mogą się okazać zwiększone nakłady finansowe oraz większe zaangażowanie instytucjonalne i społeczne w celu przeciwdziałania niepożądanym zjawiskom, które mogą przekładać się na jakość i kondycję życia mieszkańców gminy.

Źródła finansowania

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Garbatka-Letnisko na lata 2025-2030 będą m.in.: budżet gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji.

Każdy podmiot z terenu gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

Ramy finansowe realizacji Strategii są jednak uzależnione od możliwości finansowych gminy oraz wielu zmiennych, jak sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w programie „Rodzina 500 plus”, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.

Planowane wydatki definiowane będą corocznie w uchwale budżetowej. Jedną z podstaw do ich określenia będzie ocena zasobów pomocy społecznej (art. 16 a ustawy o pomocy społecznej).

Spis tabel

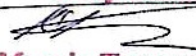
Tabela 1 Matryca interesariuszy gminy Garbatka-Letnisko	14
Tabela 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem w gminie Garbatka-Letnisko w latach 2019-2023	19
Tabela 3 Przyrost naturalny w gminie Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023.....	19
Tabela 4 Zasób mieszkaniowy gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023.....	20
Tabela 5 Wskaźniki dotyczące szkół podstawowych na terenie gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023	22
Tabela 6 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej przez GOPS w Garbatce-Letnisko w latach 2021-2023	29
Tabela 7 Przestępczość na terenie gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023.....	30
Tabela 8 przestępczość na terenie gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023 cd.	31
Tabela 9 Liczba zakończonych postępowań przez Policję względem osób z gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023	32
Tabela 10 Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową względem osób z terenu gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023	33
Tabela 11 Rodzaje pomocy udzielanej przez GOPS - liczba	36
Tabela 12 Powody przyznawania pomocy społecznej przez GOPS w Garbatce-Letnisko w latach 2021-2023	37
Tabela 13 Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową mieszkańców gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023	37
Tabela 14 Działalność KRPA w gminie Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023	50
Tabela 15 Liczba założonych Niebieskich Kart w gminie Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023.....	55
Tabela 16 Analiza SWOT gminy Garbatka-Letnisko	66

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności gminy Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023.....	18
Wykres 2 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa w gminie Garbatka-Letnisko w latach 2021-2023	39
Wykres 3 Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Garbatka-Letnisko z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby oraz niepełnosprawności w latach 2021-2023	41

Wykres 4 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Garbatka-Letnisko z powodu bezrobocia w latach 2021-2023	43
Wykres 5 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Garbatka-Letnisko z powodu bezradności opiekuńczo-wychowawczej w latach 2021-2023	46

PRZEWODNICZĄCY
Rady Gminy

Marcin Tomaszewski